

BUDAPESTI CZÉGEK.

KOLLERICH PAL ÉS FIAI

első magyar 4999

sodronyszövet-fonót és

szitaárny-gyára

IV., Ferenc József-rakp. 21.

Ajánlja számos kiállításon első

díjjal kitüntetett gyártmányát

CALDERONI ÉS TÁRSA

[Látsszerészek.]

Látsszerék raktára váci-utca 30. szám.

[Eszközök és taneszközök raktára:]

Kis hid-utca 8. szám.

BUDAPESTEN.

Árjegyzék kívánatra bérmentve, ingyen.

KILIÁN FRIGYES

m. kir. egyetemi könyvtáros,

IV., váci utca 30.

A magyar, francia, angol és német

irodalom és raktára. — Díszmü-

vek. — A világírodalom remekiről. —

Építészeti és technikai munkák. —

Imakönyvek stb. 5001

Fájós lábakra

ajánlom készítményemet

GERŐ ADOLF

czipész mester

V., Fűrdő-utca 2. sz.

Dianafürdő-épület.

HÜTTL TIVADAR

cs. és kir. udv. szállító,

Az ország legnagyobb

porcellán-raktára

BUDAPEST,

Dorottya-utca 14. szám.

SCHOTTOLA ERNŐ

Budapest (Foncière-palota).

Legnagyobb raktár

férfi- és női esőköpenyekben,

gumiczipókban, csizmákban és nadrágvédőkben stb.

5016

5002

5003

5004

5005

5006

5007

5008

5009

5010

5011

5012

5013

5014

5015

5016

5017

5018

5019

5020

5021

5022

5023

5024

5025

5026

5027

5028

5029

5030

5031

5032

5033

5034

5035

5036

5037

5038

5039

5040

5041

5042

5043

5044

5045

5046

5047

5048

5049

5050

5051

5052

A legkitünőbb magvak

kaphatók

5009

5010

5011

5012

5013

5014

5015

5016

5017

5018

5019

5020

5021

5022

5023

5024

5025

5026

5027

5028

5029

5030

5031

5032

5033

5034

5035

5036

5037

5038

5039

5040

5041

5042

5043

5044

5045

5046

5047

5048

5049

5050

5051

5052

5053

5054

5055

5056

5057

5058

5059

5060

5061

5062

5063

KÜHNE E.

gazdasági gépgyára Mosonban

Legjobb és legolcsóbb sorvető-gépek,

már is 12,600 példányban elterjedve.

Mindenemű gazdasági gépek nagy választékban!

Főraktár: Budapest, VI. ker., váci körút 21-ik szám.

5009

5010

5011

5012

5013

5014

5015

5016

5017

5018

5019

5020

5021

5022

5023

5024

5025

5026

5027

5028

5029

5030

5031

5032

5033

5034

5035

5036

5037

5038

5039

5040

5041

5042

5043

5044

5045

5046

5047

5048

5049

5050

5051

5052

5053

5054

5055

5056

5057

5058

5059

5060

5061

5062

5063

5064

5065

5066

5067

5068

5069

5070

5071

5072

5073

5074

5075

5076

MAUTHNER ÖDÖN

magkereskedésében

5009

5010

5011

5012

5013

5014

5015

5016

5017

5018

5019

5020

5021

5022

5023

5024

5025

5026

5027

5028

5029

5030

5031

5032

5033

5034

5035

5036

5037

5038

5039

5040

5041

5042

5043

5044

5045

5046

5047

5048

5049

5050

5051

5052

5053

5054

5055

5056

5057

5058

5059

5060

5061

5062

5063

GRÖBER LAJOS

kosár-fonodója,

IV., Kilyó-u. 6.

Hangjegytartók

munka-asztalok

stb. nagy választékban.

Képes árjegyzékek bérmentve.

5009

5010

neyi oly messze kihatók legyenek, mint a Széchenyi István föléptének. Valóban az Akadémia palotájába illesztett emléktáblának ennél hálásabb tárgya nem is lehetett volna. Ott látjuk a közepén Széchenyinek, mint huszárkapitányának egyszerű, de méltóságos alakját, a ki az 1825—27-ki országgyűlésen Nagy Pál hatalmas szónoki érveléseinek hatása alatt felajánlja egész évi jövedelmét (mely később hatvanezer forintban állapított meg); ott látjuk Vay Ábrahámot, a könnyekig elérékenyült magyar főurat, ki a lelkesedés első hevében nem tud szóhoz jutni; az elnöki asztaltól balra mindjárt Andrássy György, jobbra pedig Károlyi György grófokat, a kik hárman ugyanannyit ajánlottak fel a tudós társaság alaptökéjére, mint Széchenyi egymaga. Ott vannak az országgyűlés alsó tábláján az asztalhoz közelálló követek és hallgatók, a kik közül csak gr. Desseffy Józsefet, Felsőbüküi Nagy Pált, Wesselényi Miklós bárót, Eszterházy Mihály és György grófokat és Perényi Zsigmond bárót említjük meg, a kik nemcsak tanúi voltak Széchenyi első nagyobb szabású föléptének, hanem osztottak is áldozókészségében.

E jelenet megörökítése az Akadémia falába illesztett emléktáblán a mily hatásos, épen oly szerencsés művészi lelemény eredménye. Hirdetnie kell a nálunk páratlan áldozókészség tettben való nyilvánulását az utókornak; hirdetnie kell mint nagy eredmények szülőjét, a mely egy újabb, nemzetibb, felvilágosultabb, műveltebb kornak fölkelő napját ragyogtatja; hirdetnie kell, mit tehet a nemzet életében egyetlen férfiú, a ki átérti és érzi nemzetének rég táplált reményeit, ohajtásait, a melyeknek megvalósulását évtizedekig várták, de nem volt senki, a ki az első nagy lépést megtegye, az első alapot lerakja. Széchenyi életében nemzetünk történetében egyaránt nagyfontosságú e jelenet. Széchenyi megkezdte államférfiúi alkotásait, nemzetünk pedig a reformok terére lép épen az ő szavai, művei, tettei alapján.

Midőn 1891-ben, Széchenyi születésének száz éves fordulóján, e nap méltó megünneplése először szóba került: az Akadémia elhatározta, hogy ez alkalomból a fönt említett jelenet emléktáblán örökíttessék meg, és ezt az emléktáblát helyezték az Akadémia palotája falának jobb sarkára, hova az építéskor különben is ilyen emléktáblát terveztek. Holló Barnabás az Akadémia elnökének régibb felszólítására akkor már elkészítette a megörökítendő jelenet tervezetét, melyet az Akadémia jóvá hagyott s érezben való kivételre nagyobb összeget szavazott meg s egyszersmind a kormányt és az egyeseket is felszólította, hogy a költség fődözetéhez járuljanak hozzá, tőlük telhetőleg. Holló Barnabás megbízatván a kivitellel, először is behatólag tanulmányozta az alapítás jelenetét történeti szempontból, s azután a jelenetben szereplő alakok arczekepeit vette lelkiismeretes tanulmány alá. Így készült el az a körülbelül öt méter széles és két méter magas dombormű, mely az alapítás jelenetét ábrázolja. A művész épen hosszas tanulmánya miatt nem lehetett készen művével a határidőre, s az Akadémia akkor úgy határozta, hogy az 1892-ki nagygyűlés megnyitása alkalmával fogja a bronzba öntött emléktáblát ünnepélyesen felavatni. Azonban a munka újabb halasztást szenvedén: csak most lehetett a régebbi tervet valószínűsíteni, mikor is az Akadémia ez ünnepélyt rendkívüli közüléssel köti össze, hogy önmagához és nagynevű alapítójához méltóan üljön meg e napot.

Ujváry Ignác rajza, Bálint Benedek metszete.

TÉLI TÁJON.

Nem álmodom már virágot,
Himes rétre már nem vágyom,
Szívesebben botorkálok
Hó-takarta téli tájon.

NAZLI-HÁNEM EGYIPTOMI HERCZEGNŐ.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta JÓKAI MÓR.

A hercegnő a hárem jól ismert folyosóján keresztül átment a bátyja palotájába. Rátalált Mehmed Alira abban a szobában, a hol írni szokott. Saját életének krónikáját írta.

— «Hová tetted az én lovagjaimat? Mit tettél Mizraim virágos kertjével? Hol van az én hősöm, Omár?»

Mehmed Ali szép nagy szakállú férfi volt. Nyugodt mosolygással simította végig a tenyerét a mellén végig hullámozó szakállá fölött; aztán a hugának az omlatag hajfürtjeit cizrogatá meg. Akkor megfogta a kezét s odavezette egy keskeny, csúcsíves ablakhoz, melyet finom arany rács takart.

Az ablakból a palota udvarába lehetett látni: Nazli-Hánem ott látta a szökőkút medenczéjében piramiddal felhalmozva a mameluk vezérek levágott fejét, legfelül volt Omár bég feje. A

szökőkút felső viz-sugára, szivárványt vetve az alkonyi napban, hullott arany cseppekben a néma arcokra. Az oszlopos arkádok alatt frenk katonák álltak, a kik fecseggve, kacagva csináltak vadásztréfát abból, hogy a halott fejekre lecsapó keselyűket lelővöldözték. Szélpuskát használtak hozzá, a mi nem ad hangot a lövésnél.

— «Mit tettél, Mehmed Ali!» sikolta fel két-sébeesetten Nazli-Hánem.

— «Úrrá tettem magamat Egyiptomban,» — szólt a helytartó, oda mutatva a pergamen lapra a kitárt könyvből; a hol ugyanez a mondas volt felírva arany betűkkel.

S ugyan úrrá tette magát! A mameluk vezérek leöltése után a többi tízezer mamelukot egy tollvonással megfosztá kiváltságaitól és birtokától.

Azontúl nem volt senkinek földbirtoka Egyiptomban. Minden vagyon az államé lett.

Ime a szociális állam-ideál megvalósulva! Semmi különbség nemes és paraszt között; minden ember egyenlő; mindenki dolgozik. Vagyon

محمد علي

MEHMED ALI.

senkinek sincs, minden jövedelem az államé. Az állam gondoskodik mindenkiről, ad enivalót kicsinynek, nagyoknak egyformán, ruhát, hajlékot, dohányt. A munkát is az állam osztja ki. A kinek izmos karja van, abból lesz katona; a kinek nincs kedve a hadakozáshoz, az szánt-vet, a kinek görbe a háta, a karja vézna, az lesz szabó. A ki ravasz, az lesz kereskedő; a ki valami kórság háborgat, az lehet költő. Feleségéről is gondoskodik az állam az alattvalói számára. Ha nem telik az itthon szülőttekből, hozat Georgiából, Circassiából, Görögországból: így nemesíti a fajt. Iskolákat is tart az állam: minden embernek kell a betűket ismerni. Adót senki sem fizet; pénze senkinek sincs; minden az állam kincstárába folyik s onnan szivárog szét.

S ennek a minta-államnak, mely valóságos republica volt parlament nélkül, volt is olyan hatalma, mely dacolt a török szultánéval, az európai nagy államokkal, mely rendet csinált Afrikában s uralkodott a szárazon és tengerem.

S ennek az államnak a lelke volt Mehmed Ali. Meg lehet érteni, hogy miért irtatta ki egy óra alatt az összes mameluk főnököket? Utjában álltak a nagy államesmének.

Francziákat használt ez államcsínyhez. Azok már értettek hozzá. A «septembriseurök» utódai.

Nazli-Hánem háromszor elfordította a talizmángyűrűt balkeze hüvelykujján s rettentő fogadást tett szívében.

Legelső dolga volt, hogy egy rézfürdőmedenczét belülről bezománczoztatott üvegmacsal. Azután a szolgálatába fogadott egy tanult khemikust.

Tehát frenkek követték el azt a tömeges gyilkolást.

Frenk alatt értenek francziát, olaszt. Ezek képezték Mehmed Ali udvarát, tanácsát, test-őrségét.

Nazli-Hánem minden nap délután megtette a szokott sétáját hordozó-hintájában végig a pálmák útján, az utcákon, téreken, egész a helytartó palotájáig: meglátogatta a bazárokat s szemébe nézett fátolyán keresztül a czifra egyenruhás frenk ifjaknak. Most fátolyát viselt az arcán.

Egy fiatal hadnagyocsa olyan merész volt, hogy a kezével csókot intett a hercegnő felé.

Nazli-Hánem oda sugott a palankinja mellett ballagó feketének:

— «Ezt jegyezd meg!»

A megbízott eunuch aztán addig kísérgette a kiválasztott fiatal, a míg megtudta a nevét és lakását.

Ennél aztán másnap bekocogtatott a keleti városok ismeretes alakja: a közvetítő vén asszony, besugva neki, hogy egy előkelő hölgy, egy csodaszép tündérnő őt választotta ki kegyosztása tárgyául. Bizonyítékul átadott neki egy drágaköves arany gyűrűt.

Ennek a gyűrűnek az előmutatóját fogja várni az alkonyi muezzim-énekés után a Haszszán-mecset mögött egy gyalog-hintó, két hordozóval; a kik őt egyenesen elszállítják a hűrik édenébe: a költők által megénekelt paradicsomba.

A fiatal vitéz képzelete bizonyosan beköbörölt már ezt a tündérvilágot s most örömmel fogadta a meghívást, mely azt a valóságban is feltárja előtte.

(Folytatása következik.)

Irta B. Büttner Lina.

Télen, nyáron.

Mult év őszén, de már tél felé is, a lapok folyton azt jelentették, hogy az időjárás kedvez — a zálogházba tett őszi kabátoknak.

— A kit az Isten szeret, — gondoltam, — annak, ha nincs meleg kabátja, küld rá meleg időt és szedhet össze tavaszi virágot, s a mi több, foghat Szent György nap előtti barna lepkét is. Az pedig annyit ér, mint egy főnyeremény, mert a népbabona szerint biztos gazdagságot jelent.

A mi vidékünkön is tavasz volt a mult őszkor. Szedtünk novemberben ibolyát és almavirágot s foghattunk volna Szent György napi lepkét is. De mióta a statisztika kimutatta, hogy egy évre az egész birodalomban csak hatvankét főnyeremény esik, míg minden évben négyszáz-húsz embert gyilkolnak meg, — ebből az optimista is könnyen kiszámíthatja, mennyivel több kilátása van arra, hogy megölök, minthogy főnyereményt csinál. Hagytuk hát a barna lepkét repülni.

De ez a tavaszi idő egyszerre téldre vált azon az éjjelen, mikor mindenfelé azt éneklék: «Szent Luczilla, szép királyleány, jelenj meg egy szóra!» mert Szent Luczilla mindig hópehelyek közt szokott megjelenni. Ha az egész tél fekete lenne is, a szent királyleány szép neve ünnepeén tiszta fehér hópalástba öltözik a föld. Most is azon este, mintha nagy fehér leandervirágok kezdtek volna az égből, olyan nagy hófoszlányok kezdtek esni. És hulltak, hulltak ezek az igazi leandervirágok, hogy reggelre fehér volt minden.

Persze, hogy a gyalog pacsirták a legelső óra bejötték a mezőről, s itt szaladgáltak az utcán, a honnan sipongva-jajongva rebentek fel, ha megzavarták őket.

De a föld mihamar levetette ünneplő fehér köntösét és a hóval a futkosó pacsirták is eltűntek. A mezők szabad madarai megélnék így a szabad mezőn is. Nem úgy, mint az elmúlt borzasztó zordon, hosszú télen. Mikor nálunk öt hónapon át borította a hó magasan a földet. Hó és hó, és fagy mindenütt, — mindenütt fagyos, dermedt, fehér halál!

Milyen inség van ilyenkor a madár-világban! Még az erdők szárnyasai is bemenekülnek a házak közé. S ilyenkor a hóval födött kertből és udvarunk zuzmarás fái és havas bokrai közül földüztözött madárkák serege repül az elsőpórt helyre, hogy folszedegessék a számukra oda szórt szerény élelmet.

S ha ilyen zord időben növéremmel Juliával kimentünk az udvarra, már úgy ismertek, hogy

minden oldról oda szálltak. Mi is majdnem személyesen ismertük kedves kis vendégeinket: a fúrge kék és fekete czinkéket, a tarka tengeliczek családjait, melyek itt keltek ki kertünkben, a csinos vérpintyeket, a tél csalogányait: a vörösbegyeket s a czifra kis harkályokat. Sőt ilyen kemény időben még az erdők tudós doktora, a vörös házispákás, nagy, zöld harkály is abba hagyja a beteg fák auskultálását és operálását s el-ellátogat hozzánk. Eljárt egészen az udvari ablakok alá, vagy a folyosóra is kendermagért, kenyérmorzsaért, s más, a papagályoktól megmaradt ételekért. A merre aztán az erdők e diszes szárnyasa lépked, az apró madárlábnymok közt, mintha fésűket vonnának át a havon, olyan vonalak maradnak kemény, hegyes farktollaitól.

E nagyobb, erősebb madarak közé jönnek aztán olyan kicsinykék is, a kik még pirinyóknak is pirinyók. Mult télen, a mit eddig még nem is láttam, egy kis csapat aranykakaska járt itt. Tizennégyen voltak és mindig együtt maradtak. A németek «téli király»-nak is nevezik az aranykakaskát, pedig fejkön az a lángoska nem hasonlít a koronához, de taréjhoz sem. En inkább téli tündéréknek hívnám őket, mert mig körültek a fagy és éhhalál terült el dermesztőn, fehéren, ők olyan gondtalan vidámsággal játszottak egy alacsony fenyőfa havas galyain, mint a lepkék meleg napsugárban nyíló virágokon. Majd leröppentek előnkbe, s láthatatlan morzsácskákat szedegettek a földről, meg ismét visszazálltak a fenyőfára s ott a sötét tülevelek közt keresgéltek, vagy finom, czin-czogó énekelgetések közt játszadoztak, el-el-tűnve, meg-megvillantak, de mindig együtt, egymás mellett maradtak, s hozzánk oly közel, hogy kézzel elérhettük volna.

— «Csodálatos, — szöjt Julia, a mint ott gyönyörködünk a téli tündérék játékában, — igazán csodálatos, hogy ezek a gyöngye, piciny lények meg nem fagnak? A maczkóknak milyen pompás, meleg, valódi medve-bundájuk van, mégis elbujnak a hideg elől, ezek a parányi madárkák pedig olyanok, mint a virág, vagy a lepke, és itt vannak s szembe néznek a borzasztó téllal!»

— «Mert épen úgy nem bírnak a veszély tudatával, mint a lepke, vagy a virág,» — mondtam én. — Azért is olyan boldogok s oly leírhatatlan kedveskék. És ha talán a kegyetlen tél megöli őket, bizonynyál akkor is úgy halnak meg lehullva, mint a dertől érintett virág száirma, vagy mint az elaludt lepke.

Az okórszemke a télnek sokkal szomorúbb madárkája. Más madár, még az erős varjú is, nappal csoportosan járnak s éjszakára összebújnak, melegítve egymást. De okórszemkét mindig csak egyesben láttam. Az mindenik külön, egyes-egyedül jár a hideg téli világban, mindig félve, rettegve, már csak a végső szükségben jelenik meg az etető-helyen. A verebek akkor is verik és el-elkergetik a kenyérmorzsaától. Mert a veréb is, mint minden aljas érzületű lény, mindig irigy, azért mindig bánt, üldöz másokat, és nemcsak a szükség idején gaz, de bőségekben élve is. Hány csalogányt elűztek ők tőlünk nyáron és hány okórszemkét télen!

Azért nem csoda, ha e kis madár oly félénk, tartózkodó s örökös rettegésben él. Nem hiába nevezi a nép árva csukcsuk madárnak. Minő egyedül és védtelenül is áll a tél inségeivel, a verebek s más állatok üldözéseivel és az emberek környékével szemben! Ez utóbbi a leg-álnoabb, mert jótéteményével szedi rá, mikor a neki szórt kenyérmorzsaakra hurokot, vagy lépvesszőt rak. S ha rabul ejtik, akkor még jó, ha úgy bánnak el vele, mint a macskák és gyorsan megeszik, legalább nem kötik fonálra eleven játékszerű, hogy lassú, kínos vergődő haldoklásával mulattassa a gyermekeket.

Egyszer nekünk is hoztak egy okórszemkét. Szabadon nem bocsáthattuk, mert a lépet egészen szétmázgálták rajta, a tollacskáit mind össze volták tapadva. Tisztogattuk kis kefével s törülgettük, de hasztalan. A kezembem tartottam s nem mertük kalitkába tenni. A szobába sem eresztettem, mert megrémülve úgy elbújt volna, hogy elve többé nem látjuk. De volt nekünk ekkor két csepp asztrildánk. Az egyik egy öreg, de már ősrög amaranth, ragyogó piros, mint a gránát s akkora, mint egy cserebogár; a másik

egy gyönyörű Heléna-fácánkát volt. Ezek együtt laktak s ha kalitkájok ajtaját kinyitottam, kijöttek a kezemre s úgy járkáltak az újjaimon, mint a bogárcák. Ezekhez tettük az ökörszemkét, hanem ijedten kezdett ott vergődni. A Heléna-fácánkát békeltette, de hasztalan, mert az ökörszem amaranth meg neki esett s mint olyan darázs elkezdte üldözni s folyton csipkedte a szemét. Persze az ökörszemke még jobban megremült s majd összetörte magát a drótokon.

Kivettük hát a kalitkából s mikor kezembem kissé lecsendesült, betettem a kanárihoz. A barna frizurás és froufrou-s fehér kanári édes jó anyánk kedvencz madara volt. Mi is szeretők Juliával, mert nem énekelt és nálunk nagyon

látott helyzetet. Persze a kis fészek, mely a kanári böcsője volt, kalitban állt s neki, ha a virágasztalra repült, annyi volt

„Mint a fatetű a
Csipkebokr ágán
Ringó ökörszemnek...”

S ha a szobákban szabadon járhatott, ez a kanárinak már a nagy világ volt, melyben otthonosan s biztonságban érezte magát. Hanem most nem bocsátottuk ki; de nem is ohajtotta. Életét teljesen betöltte a buzgólkodás, hogy kis társát vigasztalja, sorsával kibékítse s vele az otthon kényelmeit megkedveltesse. A mi végre sikerült is. Érdekes volt nézni a két kis madár barátságát. Mert az ideges, félénk ökörszemke, ki a szabadban csak egyes-egyedül bujdosik, itt egészen a szelíd, nyugodt s biztos modoru kanári védelmébe adta magát. Mindig úgy evett, hogy oda állt a kanári mellé s mikor az megtisztította s szétmorzsolgatta magának a kendermagot, akkor elvette a csőréből. Piskótát, hangyatojást, kis lisztferget, csukrot s bármit is megevett így. De inni, csak nagy rettegve kapkodott bele a vízbe, mint a csalogány, s aztán el-elugrott. Ejjelre rendszeren elbujt az öblös pléh-fülkébe, a hol az ételük állt, a kanári pedig előtte ült s így egészen el volt rejtőzve.

Nagyon boldog volt, ha este a lámpához tettük kalitkájokat. Mindjárt elkezdett énekelgetni s versenyt dalolt a piros asztalidával. Mert ennek a komikus ösöregeskének, csepp-ségéhez képest elég erős, átható hangja volt s

napfényben, vagy lámpánál fáradhatlan volt a csinos kis futamok ismétlésében s néha szinte kacagott vékony, finom trilláskáival. Ő nem tanult semmit az ökörszemkétől, de az teljesen elsajátította a boszús gonosz kis öregnek könnyelmű, vig dalát s összevissza kevervén, felcizfrázta vele saját egyszerű énekét.

A lámpához az ökörszemke is a lehető közel tolakodott. Talán mert odakünn annyi hideget szenvedett, szerette oly nagyon a meleget. Igaz, hogy később félig meztelen is lett. Mert a szíves kanári, a mint jobban megbarátkoztak, elkezdte őt tisztogatni s a léptől murezos tolauskáit kitepegette. E buzgósgában aztán többet tett a szükségesnél s kis barátját lassanként

Rouvier, volt pénzügyminiszter.

Freycinet, volt hadügyminiszter.

Floquet Károly, a képviselőház volt elnöke.

Arène Emanuel, képviselő.

Reinach báró.

Eiffel.

Bérat, senator.

Grévy Albert, senator.

Devès, senator.

Roche Gyula, képviselő.

Proust Antal, képviselő.

A PANAMA-PÖR SZEREPLŐI. — A KORMÁNY ÉS VIZSGÁLÓ-BIZOTTSÁG TAGJAI, A VÁDLÓK ÉS VÁDLÓTTAK.

szelíd lett. Oráig elmozdult a varrósasztal fiókjában a czárnák és selyemszálak közt, vagy a virágasztal a növényeken keresgélve s ha haza akart menni, a vállunkra, vagy kezünkre repült, hogy vigyük a kalitkájába.

Ehhez a jó, csöndes kis madárkához tettük aztán az ökörszemkét. Ott is kezdett vergődni, de a kanári, a kinek nem volt csak öt hangja, akkor ezzel az öt hangjával annyit és annyifeleképen tudott neki mondani. Szelíd kérés rábeszéléssel, csitítással, békéltetéssel, magyarázgatva vigasztalón, de mindig kedves, kényeztető hangon beszélgetett hozzá. És nem unta meg addig csitogatni, míg végre az ökörszemke remülete alább szállt s kissé ő maga is megnyugodott. Hanem azért több napig tartott, míg a jó kanári annyira vitte, hogy lakótársa némileg megszokta a kor-

szemke, ki a szabadban csak egyes-egyedül bujdosik, itt egészen a szelíd, nyugodt s biztos modoru kanári védelmébe adta magát. Mindig úgy evett, hogy oda állt a kanári mellé s mikor az megtisztította s szétmorzsolgatta magának a kendermagot, akkor elvette a csőréből. Piskótát, hangyatojást, kis lisztferget, csukrot s bármit is megevett így. De inni, csak nagy rettegve kapkodott bele a vízbe, mint a csalogány, s aztán el-elugrott. Ejjelre rendszeren elbujt az öblös pléh-fülkébe, a hol az ételük állt, a kanári pedig előtte ült s így egészen el volt rejtőzve.

Nagyon boldog volt, ha este a lámpához tettük kalitkájokat. Mindjárt elkezdett énekelgetni s versenyt dalolt a piros asztalidával. Mert ennek a komikus ösöregeskének, csepp-ségéhez képest elég erős, átható hangja volt s

majdnem egészen megkoppasztotta. Förtelmes volt így szegényke, valódi kis rém-madár, — nagyon neveltünk rajta, de nagyon kellett vigyáznunk, is nehogy meghűljön. Jó soká tartott, míg végre a tollai kinőttek s ismét kifogástalanul szép, halvány pikkelyekkel díszített tollöltözetet viselhetett.

Mikor aztán eljött a tavasz, kitettük kalitkájokat az ebédli nyitott ablakába. A mint az ökörszemke meglátta a zöldülő bokrokat az udvaron, egyszerre felébredtek a jólétben elszunnyadt emlékei s repülésre kiterjesztett szárnyakkal vergődött a kalit dróttjain. A kanári hasztalan kérielte nyájasan, mert a barátság szelíd marasztaló szavánál erősebb volt a vágy, mely tova hívta.

Nem hagytuk soká vergődni. Kinyitottuk a

kalit ajtaját, kifelé fordítva, hogy maga találjon rá. Szinte megrettent, a mint a nyitott ajtón kitalált, de aztán egyszerre besurrant a kuszó-rozsra zsenge hajtásai alá s ott rögtön eltűnt. Ekkor aztán a kanári lett ideges. Csipogva szólította s hívta kis barátját. Kiállt a kalit ajtajába, nézte, kereste: hová lett? Hagytuk, nem megy-e utána. De csak végig-végig lépegetett a nyitott ablakon, s mert hasztalan várta, egyszerre csak visszafordult s berepült édes anyánk kezére. Az ökörszemkét többé nem láttuk. Pedig olyankor, ha odakünn hó és jég borít mindent s a madárvilágban nagy az inség, de szívesen adnánk neki ismét téli szállást.

Bourgeois, igazságügyminiszter.

Ribot, miniszterelnök.

Loubet, belügyminiszter.

Delahaye, képviselő.

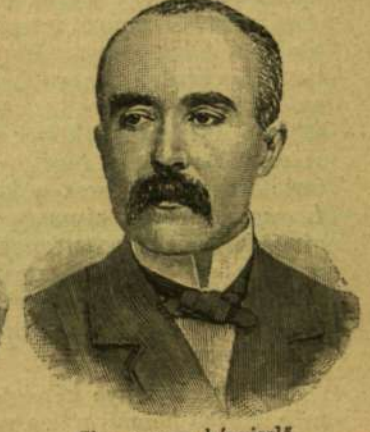
Herz Kornél.

Andrieux, volt rendőrfőnök.

Dérouté Pál, képviselő.

Clemenceau, képviselő.

Brisson,
a vizsgáló-bizottság elnöke.Jolibois,
a vizsgáló-bizottság alelnöke.Barthou,
a vizsgáló-bizottság titkára.Pelletan Kamil,
a vizsgáló-bizottság tagja.

A PANAMA-PÖR SZEREPLŐI. — A KORMÁNY ÉS VIZSGÁLÓ-BIZOTTSÁG TAGJAI, A VÁDLÓK ÉS VÁDLÓTTAK.

A PANAMA-PÖR.

Századunk egyik legnevezetesebb bűnpöre folyik most Párisban. Oly nagyszabásu bűnpör ez, hogy méltán világhírűnek lehet mondani. Nemcsak a francia lapok, de a külföldi sajtó is napról-napra közöl tudósításokat a hetek óta tartó ügyről, s már ma is, mikor a voltaképi pör tárgyalása még csak most kezdődött, mutatkoznak a remületes eredmények következményei: egész sereg hírneves s részben közbecsülésben megőszült ember pellengérré, állítása, a közbizalom tönkremenetele, két kormányválság gyors emlékei s repülésre kiterjesztett szárnyakkal vergődött a kalit dróttjain. A kanári hasztalan kérielte nyájasan, mert a barátság szelíd marasztaló szavánál erősebb volt a vágy, mely tova hívta.

Nem hagytuk soká vergődni. Kinyitottuk a

sek. De a munkánál újra meg újra váratlan nehézségek támadtak s néhány évvel ezelőtt már a bizalom is megingott az örökös pénzzavarokkal küzdő vállalatok szemében. Az intézők újabb kölcsönöket nem tudtak kieszközölni s így a társaság 1890-ben megbukott, úgy, hogy az eddig elkészült munkálatoknak hasznát nem lehetett venni. A leszámolás alkalmával kint, hogy a társaság kerekcsám-ban 1300 millió frankot adott ki; de ebből a rengeteg összegből a tulajdonképi csatornaépítésre alig fordítottak 400 milliót. Igen természetes, hogy a sok ezer részvényes nem vette közönyösen a dolgot s a vállalat igazgatóit hűtlen kezeléssel vádolták. A vádat múlt év október havában Delahaye a parlamentben is hangzattatta. Kezdetben nem keltett valami nagy figyelmet.

ben. November 21-én a parlament már külön vizsgáló-bizottságot küldött ki a botrány-pör megindítására Brisson volt miniszterelnök vezetésével, kik a Panama-társaságtól nagy sápokat kaptak s a leleplezéseket a «Co-cardé» nevű lap folytatta. A botrány kivívott, s napról-napra beszéltek róla az országban és lapokban, úgy, hogy nov. 19-én a kormány kényszerítve érezte magát vád alá helyezni a társaság volt igazgatóit: Lesseps Ferdinándot és fiát, Fontane Mariust, Collu bárót, Reinach bárót és Eiffelt. Nagy meglepetést keltett, hogy az egyik vádlott, Reinach báró, ki tulajdonképen a fő ügyvezető volt, még az nap hirtelen meghalt, és az a gyanu merült föl, hogy vagy öngyilkosság, vagy éppen gyilkosság következett.

tegetésére fordított. Hasonlóképp vádló adatokat közölt egy *Herz Kornél* nevű vállalkozó is, ki egyike volt a főbűnösöknek a szédelésben, de a botrány kitörésekor milliomaival sikerült Angliába s onnan Amerikába szöknie. Decz. 3-án már okiratok is voltak a vizsgáló-bizottság kezében, melyek egész sereg képviselőt, szenátort s volt minisztert kompromittáltak, köztök *Grévy Albert*, a köztársaság volt elnökének testvérét, ki 20,000 frankot kapott s *Renault Lajos* szenátort, kinek sápa 25,000 frank volt. A bizottság ezen iratok hatása alatt vizsgálati fogságba helyezte a társaság igazgatóit, a 88 éves agg Lesseps kivételével, kit nagy érdemei miatt annyira kímélnek, hogy még a botrányt is titkolják előtte, egyúttal elrendelte Reinach holttestének kiásátását és orvosi megvizsgálását.

Az utóbbi időben már napról-napra merültek fel vádak egyes kiváló emberek ellen, s különösen a képviselők közül *Roche Gyula*, *Aréne Emanuel*, *Proust Antonin*, a szenátorok közül *Deves* és *Béral* voltak erősen kompromittálva. Legújabbban erős megtámadatásban részesült *Freyinet* is, a francia közélet egyik legkimagaslóbb alakja, ki több ízben volt miniszter s Franciaország haderejének újjászervezése körül rendkívüli érdemeit szerzett. Az ő megtámadtatása okozta, hogy jan. 10-én, midőn a Panama-társaság igazgatóinak pöre megkezdődött, az új miniszterium is beadta lemondását. Hasonlóképp belekeverték a piszkos ügybe *Floquet Károlyt*, a képviselőház elnökét, ki szintén lemondott előkelő állásáról s helyére *Perier Kázmért* választották meg. De a vádaskodás nem szorítkozott kizárólag Franciaországra; a látszólag legidegenebb egyéneket is belekeverték az ügybe s így többek között egy magyarországi német hírlapíró is vádoltak megvesztegetéssel, állítógazduszezer frankot kapott volna. A tárgyalás kezdetén maga *Lesseps* fia, *Károly*, ki az igazgatótanáchoz tartozott, beismerie, hogy több millió frankot költöttek el megvesztegetésre. Három igazgatósági tagot heteken át börtönben tartottak s most ezek a közfigyelem tárgyai. *Lesseps Károly*, középmagasságú, nyulánk, elegáns alak, feje kopasz, kerekre nyírott szakállát feketére festi. A másik igazgatósági tag *Fontane*, művészi gondtal telhesége elemeit kutatva, halad feltartóztatlanul a maga útján.

A szédelés ténye kétségtelen, de a részletek még nagyon homályosak s valószínűleg részben földérintetlenül maradnak, mivel a vesztegetések két főközvetítője közül *Reinach* meghalt s *Herz* megszökött. Általános nézet szerint *Herz* volt a vesztegetések főszekelője, s a leleplezéseket maga *Reinach* kezdte meg, mivel *Herz* által zsaroltatva, anyagilag tönkre jutott. Most *Clemenceau*, a híres ellenzéki képviselő, sürgeti legjobban a leleplezéseket, ugyanaz a férfi, ki Gambetta kora óta annyi miniszteriumot buktatott meg; nem rég a Panama-botrány miatt *Deroulé* képviselővel is volt párba. *Drumont*, ki lapjában csaknem naponként közöl új kompromittáló adatokat, botrányokat hajhász ember.

A vizsgáló-bizottságban *Brisson* a legtekintélyesebb ember, kit általában igen szigorú jellemű s becsületes embernek tartanak; bár azt is mondják felőle, hogy csak azért utasította vissza újabbban a miniszterelnökséget, melyet sok ideig úgy sem tarthatott volna meg, s vállalta el helyette a Panama-ügyi vizsgáló-bizottság elnökségét, mert ily módon akár eljutni a köztársaság elnöki székébe, mely a jelen évben új választás alá esik. Ő mellette kiváló szerepet játszik *Franquerville* Tibor, a vizsgáló-bíró, a versaillesi törvényszék volt elnöke, kit általában igen művelt, de egyúttal lelkiismeretes embernek tartanak. Nevezetes szerepe volt még eddig e perben *Andrieux* volt rendőrfőnöknek is, ki a Panama-botrány miatt mondott le állásáról, s ki többek közt arról nevezetes, hogy a szerzetesrendek ő üzte ki Franciaországból. Most *Andrieux* a legveszedelmesebb vádlók közé tartozik, mivel ő is sokat tud a szennyes dolgokról.

A miniszterelnök, *Ribot*: ki Brissson helyett a Panama-botrány kitörésekor elvállalta a kabinet alkotását, szintén tekintélyes ember s már régóta miniszter. De úgy ő neki, mint minden más kormányfőnek nehéz helyzete van most Franciaországban. A parlamentben napról-napra újabb botrányok fordulnak elő, a hírlapok és az utca népe állandó lázban van s maga Carnot

elnök is már többször fenyegetődött, hogy kész lemondani.

A legtöbbet emlegetett egyén eddig ebben a botrányban kétségkívül dr. *Herz Kornél*, ki egy, vagy mások szerint két milliónyi óriási összeget zsebelt ki a Panama-társaságtól különböző címeken. Azt maga is elismeri, hogy Reinach bárótól vett fel pénzt; de azt állítja, hogy ezek magánüzletekből származnak, csak lakoznak batorságokban, nagy erejük mint Sámsonnak, bátor szívük, mint orszálmányok — éneklirőluk a XIV. század hegedűse. S előttük áll a hódolók küldöttsége, hozva a fűt, földet, és vizet; a háttérben pedig széles sávban veszi őket körül a diadalitt magyarok serege.

Ez első kompozícióból alig tartott meg valamit a mester, a hangulatot legalább semmiképp.

A meghódolás jeleit ányújtó küldöttség maradt csak meg, de az is más helyzetben, minden más megváltozott. A kép itt még harsány, úgynevezett «történeti» szerkezetű volt. Érezte, hogy igazabb, bensőbb, egyszerűbb kell tennie. A széles sávban a jelenet fenségét szemlélő harsányok helyett odavetette *Árpád* egyszerű sátrát, s a kép ime egyszerűsége, hozánk közelebb állóvá változott. A harsányok mogorva alakjai helyett a sátorból kilépő, lóra szállt *Árpád*ot emelte ki, a mint nemes egyszerűséggel fogadja a hódolók lelkes küldöttségét.

Mert a mi most, a második kompozícióban nevezetes, az az új elem, hogy a bennszülötteket nem leigázott népek festi, hanem önként hódolónak, a kik a magyarok vitézségét, kultúráját jó szívvel ismerik el. A szív szava szólal meg, nem a kényszerítés. Innen a magyarok őszinte igaz örömeinek kitörése, kik barátot nyernek a vélt ellenségben. Tiszteletteljesen meghajló két alak között lelkesen szónokló nemes szláv mutat a szolgák által tartott hódolati jelek felé. Nem rabigában görnyedő hódolók ezek. Ez teszi regyszerűvé, naivá, egyszerűvé és költőivé a helyzetet. S ime előttünk áll *Árpád*, a mi jó kapitányunk, a népese vitéz alakja, a vitéz ellenségnek baráti jobbát fogadván. Természetes, hogy *Árpád* is, népe is «vala ezen nagy jó örömben». Föl is hangzik a tárogató lelkes hangja, mely gyülekezre hívja egybe a mezőségen széledt népet, a nagy örömhírré. Jönnek hát vágatva a tenger pusztaság, ujjongva, kardjokat forgatva, zászlókat lobogtatva, szekercéjüket és lándzsájukat ég felé emelve, mintha *Árpád*ot köszöntének.

E mámoros örömben úszó sokaság megdobbanja a hazafi szívet, velük örövendük, velük vigadunk, s áldozunk a hős emlékének, ki megszerzte e hont, hol, «áldjon vagy verjen sors keze,» élünk, halunk kell.

Ezt a kompozíciót vitte a mester a vászonra. A munka nagyban-egészben kész. A nagy vászon, mely vagy tizenöt méter széles és öt méter magas, ott áll már a hatalmas jelenet, az aprólékos detailmunka van csak hátra. Itt egy csatt, egy szekereze feje; amott egy sisak koronája, az arckifejezés élesítése, a kéz finomabb megfestése, az árnyék fixozása, egy párduezmente kifestése, minden, a mi mesterre vár. De a kép hangulata ezek miatt alig szenved csorbát.

S meglepetve látjuk, hogy a tervnek apró részletei minő beszédes, megkapó jelenetké alakultak. Itt a lelkesedés, amott a büszkeség, az öröm, a mámor külön-külön kifejezése; itt a büszke öntudat, amott meg a szeretet idyllikus képe. Kiemelkedik a tömegből *Árpád*. Jobb kezében szekereze, baljában kantáriját fogja, oldalához odasimul erős pajza. Szeméből tíz villag ki, arczán tiszteletet parancsoló jószág. Egyszerű, igaz alak, nem egy romantikus festő, hanem a népképző *Árpád*. Nem Pilót egy kolosszális hőse, vagy Kaulbach képtelen, Rubens tulzott hősza, egyszerűen igaz alak, akár Arany János Attilája, melyet a nép képelete nevelt, mely pedig a maga legnemesebb vonásaiból alkotja meg hőseinek jellemét.

Árpád oldala mögött a vezérek csoportja, csupa nemes arcz, s lelkesedve hallgatják a hódolók szónokát. Elöl egy anya, gyermekét átöleve üdvözlő a szeretett vezért, a nyitott sátor előtt pedig ott áll egy nemes hölgy, s kinyújtott karral mutat a vezér felé. A hallgatás, a lelkesedés érdekesebb kifejezése, a legmélyebb megfigyelés eredményei e típusok. A küldöttség szónoka pompás szláv arcz, maga az ősz-szláv, szinte hallani véljük a szót is,

MUNKÁCSY MIHÁLY ÁRPÁDJA.

Páris, 1893. január 10.

A modern festőművészetben egymást váltogató irányok közepette Munkácsy nyugodtan maradt, saját művészi egyéniségének minél határozottabb kifejezésére törekedvén. Hüen a nagy hagyományokhoz, lelkeben megőrizve az eszmények tiszta és naiv tiszteletét, folyvást alakjainak élve, képeletei képeim álmadozva, művészi gondtal telhesége elemeit kutatva, halad feltartóztatlanul a maga útján.

«*Krisztus Pálátus előtt*» képen a mély gondolkodású művészt láttuk, a mint a legnehezebb művészi feladat megoldásán: a fény és árnyék elosztásán fáradozik, ideát ad, ideált mutat a kornak. «*Mozart*»-ja képeletének bizarr, megkapó, lebilincselő elemeit, *bécsi nagy falképe* viszont a színekben dúsodó kolorateurt mutatta be. Ime, e három határvonal között emelkednek ki uralkodó tehetségének körvonalai: egyszerűen hajol a büleselmi gondolatok felé, de azokat a modern kor szellemében bizarr külsővel beagatva teszi meg. Másrésztől nem hanyagolja el a festői problémákat sem, sőt keresi az alkalmat, hogy színező érzékét kielégíthesse.

Az országház nagy terme számára készülő *Árpádja* azonban telhetése új és kedves oldalát meglepő erőben juttatja kifejezésre: a múlt századok naiv szellemének átézésében és föltüntetésében tündöklőn. Akárcsak egy régi népművész, olyan egyszerű ez a kompozíció, azonban rejtelmesen mély. Tiszta, világos a helyzet, de megkapóan naiv, őszinte és szívből fakadó.

Mikor először meglátjuk, meghat költői egyszerűségével. Minél tovább szemléljük, a hatás annál mélyebb, felémelőbb, lelkesítőbb. Átérzreg rajta múltunk története, fölelevenednek előttünk jelenünk ideáljai és jövőnk reményeink. A meghódolás naiv jelenete, most a millennium időkörében, földéi a századok viharait, az ádáz harcot, melyet lételünkért vívtunk, törökkel-tatárral, némettel-muszkalával, s vívunk egyre az ellenséges nemzetségi törekvésekkel, de diadalmas győzedelmünk szemlélete megnyugtató és erőt is ad a küzdelemre. Főlebeszti a reményt, hogy győzni fogunk, mint egykoron, hogy meghódolunk majdan a nemzet erejében, életrevalóságában kételkedő pártoskodók.

Sokat kifejez, sok emleket és eszmét kelt Munkácsy «*Árpádja*» s teszi ezt a legegyszerűbb művészi eszközökkel. Érdekes lesz megfigyelni, hogy ez ideához mint alakult meg, a legmélyebb megfigyelés eredményei e típusok. A küldöttség szónoka pompás szláv arcz, maga az ősz-szláv, szinte hallani véljük a szót is,

pedig azt fejezni az Arany János módján, a népese egyszerű, költőien naiv hangulatában. Nem hadiképet, viharzó csatát, a haza-megszerzés megdöbbenő vagy eljesztő mozzanatát választotta tehát, hanem a diadal népmesei jelenetét: a fű, föld, víz felajánlását.

Az első kartonon már ott találjuk a diadalmas *Árpád*ot, nemes kapitányaitól körve. «Hatalmasok viadalokban, csak lakoznak batorságokban, nagy erejük mint Sámsonnak, bátor szívük, mint orszálmányok» — éneklirőluk a XIV. század hegedűse. S előttük áll a hódolók küldöttsége, hozva a fűt, földet, és vizet; a háttérben pedig széles sávban veszi őket körül a diadalitt magyarok serege.

Ez első kompozícióból alig tartott meg valamit a mester, a hangulatot legalább semmiképp. A meghódolás jeleit ányújtó küldöttség maradt csak meg, de az is más helyzetben, minden más megváltozott. A kép itt még harsány, úgynevezett «történeti» szerkezetű volt. Érezte, hogy igazabb, bensőbb, egyszerűbb kell tennie. A széles sávban a jelenet fenségét szemlélő harsányok helyett odavetette *Árpád* egyszerű sátrát, s a kép ime egyszerűsége, hozánk közelebb állóvá változott. A harsányok mogorva alakjai helyett a sátorból kilépő, lóra szállt *Árpád*ot emelte ki, a mint nemes egyszerűséggel fogadja a hódolók lelkes küldöttségét.

Mert a mi most, a második kompozícióban nevezetes, az az új elem, hogy a bennszülötteket nem leigázott népek festi, hanem önként hódolónak, a kik a magyarok vitézségét, kultúráját jó szívvel ismerik el. A szív szava szólal meg, nem a kényszerítés. Innen a magyarok őszinte igaz örömeinek kitörése, kik barátot nyernek a vélt ellenségben. Tiszteletteljesen meghajló két alak között lelkesen szónokló nemes szláv mutat a szolgák által tartott hódolati jelek felé. Nem rabigában görnyedő hódolók ezek. Ez teszi regyszerűvé, naivá, egyszerűvé és költőivé a helyzetet. S ime előttünk áll *Árpád*, a mi jó kapitányunk, a népese vitéz alakja, a vitéz ellenségnek baráti jobbát fogadván. Természetes, hogy *Árpád* is, népe is «vala ezen nagy jó örömben». Föl is hangzik a tárogató lelkes hangja, mely gyülekezre hívja egybe a mezőségen széledt népet, a nagy örömhírré. Jönnek hát vágatva a tenger pusztaság, ujjongva, kardjokat forgatva, zászlókat lobogtatva, szekercéjüket és lándzsájukat ég felé emelve, mintha *Árpád*ot köszöntének.

E mámoros örömben úszó sokaság megdobbanja a hazafi szívet, velük örövendük, velük vigadunk, s áldozunk a hős emlékének, ki megszerzte e hont, hol, «áldjon vagy verjen sors keze,» élünk, halunk kell.

Ezt a kompozíciót vitte a mester a vászonra. A munka nagyban-egészben kész. A nagy vászon, mely vagy tizenöt méter széles és öt méter magas, ott áll már a hatalmas jelenet, az aprólékos detailmunka van csak hátra. Itt egy csatt, egy szekereze feje; amott egy sisak koronája, az arckifejezés élesítése, a kéz finomabb megfestése, az árnyék fixozása, egy párduezmente kifestése, minden, a mi mesterre vár. De a kép hangulata ezek miatt alig szenved csorbát.

S meglepetve látjuk, hogy a tervnek apró részletei minő beszédes, megkapó jelenetké alakultak. Itt a lelkesedés, amott a büszkeség, az öröm, a mámor külön-külön kifejezése; itt a büszke öntudat, amott meg a szeretet idyllikus képe. Kiemelkedik a tömegből *Árpád*. Jobb kezében szekereze, baljában kantáriját fogja, oldalához odasimul erős pajza. Szeméből tíz villag ki, arczán tiszteletet parancsoló jószág. Egyszerű, igaz alak, nem egy romantikus festő, hanem a népképző *Árpád*. Nem Pilót egy kolosszális hőse, vagy Kaulbach képtelen, Rubens tulzott hősza, egyszerűen igaz alak, akár Arany János Attilája, melyet a nép képelete nevelt, mely pedig a maga legnemesebb vonásaiból alkotja meg hőseinek jellemét.

Árpád oldala mögött a vezérek csoportja, csupa nemes arcz, s lelkesedve hallgatják a hódolók szónokát. Elöl egy anya, gyermekét átöleve üdvözlő a szeretett vezért, a nyitott sátor előtt pedig ott áll egy nemes hölgy, s kinyújtott karral mutat a vezér felé. A hallgatás, a lelkesedés érdekesebb kifejezése, a legmélyebb megfigyelés eredményei e típusok. A küldöttség szónoka pompás szláv arcz, maga az ősz-szláv, szinte hallani véljük a szót is,

olyan kifejező a mozdulat. Mögötte a nép. Az öregek hosszú sora, mindannyi pompás típus. Itt egy potrohos ősz, mellén keresztbe font karokkal, tiszteletteljesen meghajolva *Árpád* előtt; arrább egy másik, megszámlálhatatlan rincez az arczán, de tiszta homlokáról sugárzik a böleség. S mögöttük három lovas, dárdával kezükben, körülveve lelkes harsányok csoportjától, mámoros örömben kifakad, éljenő, újjongó s Hadúrt dicsőítő seregtől.

Megszólal vala a tárogató is. Előrohog a magyarok árja, dobog a föld, hangzik a vidadzó zaj, s a síkságon át, mely melyen benyúlik a látókörbe, végig szalad a nagy öröm, a nagy diadal híre. S a derült, nyugodt délutáni levegő, melyet szellő sem zavar, olyan méltóságosan ünnepélyessé teszi a jelenetet. Ünnepe van a magyarok táborában, győzelmi ünnep és megnyugvás.

Az alakok jellemzésének erejét, a hangulat nemességét, egyöntetűségét, a felfogás szépségét, a kompozíció egyszerűségét, a részletek változatos gazdagságát, a technika hatalmát, a vonalak finom egybeolvadását, a színezés erejét és harmoniáját bámuljuk-e már most?

A hazafi érzés egyesült a művészi feltételekkel, mert ez adja meg a nagy magyar művész hatalmas vásznának értékét. Magyar szív és magyar lélek élvezheti csak e képet igazán!

Dr. Lázár Béla.

VÁRKASTÉLY A KÁRPÁTOKBAN.

REGÉNY VERNE GYULÁTOTL.

Francoziából fordította HUSZÁR IMRE.

(Folytatás).

(3-ik kötetem.)

II.

Akár a sziklákat tekintjük, melyeket a talaj legutolsó forrongásai után még a legutolsó föld-alakulási korszakban idomított ki a természet, akár az emberi kezek alkotta építményekre fordítunk figyelmünket, melyek fölött a mult idők szele végig suhant: a két meglehetősen egyforma, ha néhány mérföldnyi távolságtól nézi az ember. Nyers és faragott kő könnyen össze-teszeshető itt egymással. Messziről mindenben ugyanaz a szín, ugyanaz a kőrajz, ugyanazok a vonalgörbületek a távlatban, s egyféle színezet látszik a százados szürke kéreg alatt.

Igy volt a dolog a kárpáti várkastélylyal is. Nem lehetett volna megkülönböztetni elmosódó körvonalaival az Orgall fennsíkban, melynek tetejét mintegy koronázza a Vulkán hegyszoros baloldalán. Nem domborodik ki a háttérbeli hegység közül. A mitáz ember őrtoronyának tart, talán csak sziklabércze. A ki messziről nézi, egy bástya fal-koronáját véli látni ott, a hol talán csak sziklás hegygerincez van. Az egész vár alakja homályos, bizonytalan, fantasztikus. Több utazó csakugyan azt állítja, hogy ez a várkastély nincs is meg egyebütt, mint a vidékbeli lakosság képzeletében.

Nyilván a legegyszerűbb volna megalkudni például Macsed faluban egy kalauzzal, felmenni a hegyszorosban az Orgall fennsíkra és személyesen meggyőződést szerezni a valóságról. Csak-hogy kaulauzt találni még nehezebb, mint megtalálni a várkastélyhoz vezető utat. A két Zsil völgyében senki se találkozik, a ki bármely áron is elvezetné az utast a kárpáti várkastélyba.

Bármit legyen is a dolog, elmondjuk, mit lehetne látni e régi várkastélyból egy kitünőbb és élesebb messzelátócsővel, mint a melyet Frik vásárolt Kolez bíró uram költségére a zsidó házától.

Mintegy nyolcz, vagy kilencszáz lábnyira a szorostól egy bemohosodott és mindenféle

* A jeles francia író itt regényt, nem pedig pontos adatokat kívánó tudományos munkát írván, sok dologban szabadjára ereszti költői képzeletét s nagyobb gondot fordít meszéje érdekese voltára, mint a színtér és az ott lakó népesség hű rajzára. Így bizonyára nem fognak megütközni a regényben rajzolt vidék és nép közelebbi ismerői, ha azt látják, hogy az író nem mindenben alkalmazkodik a valósághoz, a mi különben nem is célja. Külföldi nevezetesebb írók, mint tudjuk, ugys ritkán választják szépirodalmi műveik tárgyát hazánkat és a magyarországi életet. A kik mégis ránk fordítják figyelmüket, azoknak esetleges tévedései iránt ne gyakoroljunk szigorú kritikát. A regény meszéje különben is költői dolog s a színtér is költői mező van vonva.

Szerk.

folyondárral benőtt szürkés elővédművet, a mely a fensik felszínéhez alkalmazkodva, mintegy négy vagy ötszáz-öt hosszú lehetett; a védfal mindkét végén egy-egy sarokbástyát, a melyek közül a jobboldali, a hol a híres bükfa is állt, egy hegyes tetejű kis őrház is látszott; balról néhány támaszpillérrel ellátott szögletes falak, a melyről egy kápolna tornya emelkedett, e torony repedt harangját az erős szél megszokta kongatni a vidékbeli nép nagy rémületére, végre a közepén a falkoronával ellátott nehézkes, tömör őrtornyot, három sorban egymás felett nyíló és ölmözött üvegekkel ellátott ablakaival és az első emeleten körülfutó tornáczával; az őrtorony tetején végre egy hosszú vas árboczon a rozsdától ellepett érc szélvitorlát, a melyet egy hatalmas nyugati szél végképen és örök időkre délkeleti irányba ékelt.

Mi volt a sok helyütt rombadült külső védfalon belül, létezett-e még valamely lakható épület, — általában be lehetett-e jutni a várudvarba valamely felvonó hidon vagy rejtékekön keresztül? — mindezt már sok év óta senki se tudta. Noha a kárpáti várkastély tényleg jobb karban volt, mint milyenben lenni látszott, a ragályos rémület és a hagyományos babona jobb megvédelmézt, mint valaha a sudár ágyúk, a mozsarak, a nyerges puskák és az elmult századok egyéb tüzéségi műszerei megvédelmehették volna.

Pedig a kárpáti várkastély megéredelmelte volna a turisták és a régiségkedvelők látogatását. Fekvése az Orgall fensik tetején, valóban kivételesen szép. Az őrtorony tetejéről a szem eláthat a hegység végső határáig. A háttérben magas oláh határszéli hegység szeszélyes kiágazásai hullámanak. Elöl a Vulkán szoros, a két szomszéd ország közt e vidék egyetlen közlekedési útja, veszélyes kanyarulatokban húzódik tova. A két Zsil völgyén túl Livadze, Lónya, Petrosény és Petrilla községek vannak csoportosulva azon aknanyílások körül, a melyek a gazdag szén-telepekhez vezetnek. Még hátrább egymás közé torlódnak fel az alatt erdős, közepén zöld pázsittal benőtt és fenn kopár sziklabérczek, a melyek közül a Retyezát 2,496 és a Paring 2,414 méter magasságban emelkedik ki. Végre a Hátszeg völgyén át a Maroson túl, ködös távlatban előttünk a Közép-Erdély havasainak körvonalai.

E tölecsér közepén a talajmélyedés következtében valaha tó képződött, a melybe a két Zsil vizei szakadtak, mielőtt után törtek volna maguknak a hegylánczon keresztül. Ez a mélyedés most már nem egyéb egy közzentelepnél, az ilyenek összes előnyeivel és hátrányaival; a magas téglakemények belevegynének a fenyők, bükök és jegenyek lombjai közé, a fekete füst megfertőzteti a levegőt, a melyet hajdan a gyümölcsfák és a virágok illatossá tettek. Mindazonáltal, elbeszélésünk idejében e völgy, a melyet az ipar tart vasmarkában, semmit se veszített ama vadregényes jellegéből, a melylyel a természet felruházta.

A kárpáti kastély a XII. vagy XIII. században épült. Akkoriban a vajdák uralma alatt a kolostorokat, templomokat, palotákat, kastélyokat épít oly gondosan megerősítették, mint a városokat és falukat. Az uraknak, a polgároknak és a jobbágyoknak egyaránt kellett védekezniök mindennemű támadások ellen és a dolgok ezen állapotából magyarázható meg, miért idéz elő a várkastély, ódon védfalával, bástyáival és őrtornyával oly harsány benyomást és miért látszik oly védelemre késznek. Melyik építész építhette e fennsíkban, ily jelentékeny magasságban? Senki se tudja. Az építész ismeretlen, ha csak nem *Manoli* volt, a nagyhirű román mester, a kit az oláhok annyira dicsőítenek és a ki *Curté d'Argisban* a «fekete Rudolf» híres várkastélyát építette.

Ha az építész felől kétség látszik, minden kétségen felül áll a család, a mely a várkastélyt bírta. A Gorez bárók emlékezetét meghaladó idő óta a vidék urai voltak. Résztvettek mindazon háborúkban, a melyek az erdélyi tartományokban dúltak, harcoltak a magyarok, a székelyek, a szászok ellen. Nevük szerepel a román népdalokban, a melyek e szomorú idők emlékeit megörökítették. Jelszavuk az ismeretes oláh közmondás volt: «Da pe moarte»: «Adj mind halál!» és oda is adták őseiktől öröklött véréket a függetlenség ügyért.

Hasztalan volt a sok áldozat, vérontás és erő-

kódás. Az erdélyi oláhság nem vívta ki politikai függetlenségét. Vigasztalásul a közmondás maradt: «Roman ne pére»: «A román nem vesz el».

A XIX. század derekán a báró Gorez család utolsó sarja Rudolf báró volt. A kárpáti várkastélyban született s már zsenge gyermekkorában kiműlti láta maga körül egymásután a családja tagjait. Huszonkét éves korában egyedül maradt. Az övéi évről-évre meghaltak, lehulltak, mint ama százados bük ágai, a melyhez a népies babona magát a kastély fennállását is fűzte. Rokonok, sőt úgy szólván barátok nélkül mivel töltte Rudolf báró idejét ezen egyhang, komor magányban, a melyet a halál teremtet körülé? Milyenek voltak hajlamai, szokásai, képességei? Ezek közül senki sem ismert egyebet nála, mint ellenállhatlan, szenvedélyes előszeretettét a zene, főleg ama kor nagy művészeinek éneke iránt. A már akkor is meglehetősen elhangyolalt állapotban levő kastélyt néhány régi szolgá gondjára bízván, egy szép napon eltűnt. Mint később hallatszott, jelentékeny jövedelmét Európa nagyobb városában költötte el és Német-, Francia- és Olaszország színházaiban igyekezett műkedvelői telhetetlen kíváncsiságát kielégíteni. Ez a bizarr életmód szinte feljogosította az embereket arra a föltevésre, hogy Rudolf báró különöz ember volt és egy rögeszme uralma alatt állt.

Mindazonáltal a haza emléke mélyen bevésve maradt az ifjú Gorez báró szívében. Külföldi barangolásában se feledkezett meg erdélyi hazájáról. Vissza is tért, mikor hírt vette az erdélyi oláh parasztok véres fölkelésének a magyarság ellen, a mely fölkelés a dákorumánok utódainak leveretésével végződött.

E vereség következtében Gorez báró végkép elhagyta a kárpáti várkastélyt, a melynek egyes részei már romba dűledeztek. Nemsokára a legutolsó családok is kihaltak a váról, a mely most már teljesen lakatlanná lett, Gorez báróról azt beszélik, hogy hazafi létere Rózsa Sándorhoz, az egykori rablóvezérhez csatlakozott, a kiből a függetlenségi harcban drámai hőst alkotott. Gorez Rudolf báró azonban a harc befejezése után elvált a «betyár» bandájából és ezt igen sokan tette, mert az egykori rablóvezér, a ki ismét tolvajok főnökévé lett, végre mégis a rendőrség kezei közé került és a szamos-ujvári börtönben élte rabsága napjait.

A vármegyében általános az azt beszélték, hogy Rudolf báró elesett egy csata alkalmával, a melyet Rózsa Sándor bandája vívott a határszéli vármörökkel. E hír nem volt igaz, noha Gorez bárót azóta senki se látta a várkastélyban és dacára annak, hogy mindenki holtak hitte őt. De tanácsos dolog csak kötvé hinni mindazt, a mi a könnyhívó népnél a közbeszéd tárgyat képezi.

Az elhagyatott, lakatlan várkastélyok felől rendszerint kísérteties mondanak keringnek. Az élénk képzelem az ily épületeket rendszerint benépesíti kísértetekkel: szellemi és hazajáró lelkek megjelennek bennük éjjelenként. Az ilyesmi maig is napirinden van Európa bizonyos babonás vidékein és ezek közt Erdély az első helyek egyikét követelheti magának.

Különbön hogyan is számíthatott volna Macsed falu lakossága a természetfeletti dolgok felől táplált hitével? A hívők vallási életének igazgatására hivatott pópá és a gyermekek nevelésével megbízott iskolamester az efféle meséket annál szabadabban és színtébben terjesztették, mivel maguk is elhitték. «Kézzelfogható bizonyítékok» alapján azt állították, hogy a mezőkön rémfarkasok futkosnak, hogy a vampirok kiszívják az emberek véré, hogy a «staffik» a romok közt kóborolnak és gonosz lelkeké lesznek, ha az emberek elfelednek esténként élt, italt inni nekik. Vannak tündérek, melyekkel nem tanácsos találkozni szerdán vagy pénteken, mert ezek a hét legrosszabb napjai. Ki merne elkalandozni a vidékbeli sírú és elbűvölt erdőkbe, a hol a «balurik» az óriási sárkányok laknak, a melyek a szájakat kitudják tátani a felhőig és a «zmeik» a kik óriási szárnyukon elröpítik a királyi vérből származott leányokat, sőt az alacsonyabb származásukat is, ha csinosak. Úgy látszik, hogy elég hosszú sora a félelmetes ször-

* Szerzőt itt, ez állítására nézve nyilván tévedésbe ejtették, a mennyiben azt látszik hinni, hogy Rózsa Sándor «román hazafi» volt és az oláhok függetlenségéért harcolt.

A fordító.

nyetegeknél. És milyen jó szellemet képes velük szembeállítani a népies képzelem? Semmiféle, csupán a *serpa de cetát*, a házi kigyót, a mely családian éldegél a tűzhely mellett és a melynek üdvös befolyását az oláh paraszt azzal vásárolja meg, hogy a legjobb tejszinnel táplálja az állatot.

Ha valamikor egy várkastély arra látszott teremte lenni, hogy menhelyet adjon a román mythologia vendégeinek, úgy az bizonyára a kárpáti kastély volt. Ezen elszigetelt fensíkon, a melyhez semmi oldalról se lehet hozzáférni, csupán balról, a Vulkán-szorosból, kétségkívül laktak sárkányok, vampirok, tündérek és talán néhány hazajáró lélek is a Gorez báró családjából. A várkastély tehát igen rossz hírben állt és a köznép azt tartotta, hogy nem ok nélkül. Valóságos járványos iszonyat terjedt el körül, mint a hogy egy egészségtelen moosárból fertőztető miazmak terjednek szét. A ki csak egy negyedmérföldnyire is közeledett volna hozzá, kockáztatta volna életét e földön és a túlvilági üdvösségét is. Így tanították ezt egészen nyilvánosan Hermod mester iskolájában.

IGY TANITOTTÁK HERMOD MESTER ISKOLÁJÁBAN.

és noha Frik állításait csak fantáziával lehetett elhinni, Macsesd falu legutolsó parasztagzája, valamint a legelőkelőbb községi előjárók előtt tiszta dolog volt, hogy e várkastély életéből már csak három év van hátra, miután a 'védő bükkfa' is valamennyi ágát elvesztette, három kivételével.

Tehát, mint említettük, a pásztor épen haza készült terelni a nyáját, mikor a szeme megakadt a távesőn, a mire aztán a házalóval hosszabb beszélgetésbe bocsátkozott, a mely a messzelátó megvásárlásával végződött.

Fontos, valóban nagyon fontos hír volt ez!... Füst emelkedett fel az őrtonyiból... A mit pusztá szömmel nem láthatott volna meg, Frik tisztán megláthatta a házaló zsidó műszerének segítségével... Nem ködpára, hanem füst volt az, a mi felfelé szállt és összevegyült a felhőkkel... Pedig a várkastély lakatlan... Hosszú, igen hosszú idő óta senki se ment be a várudvarra, a rejtékajton keresztül, a mely bizonyára be van zárva, sem a felvonó hidon keresztül, a mely kétségkívül fel is van vonva... Ha lakik benne valaki, az csak természetfeletti lény lehet...

A HEGYSZOROS FELETTI FENSIKRA MENTEK, A HONNAN A VÁRKASTÉLYT LÁTNI LEHETETT.

VÁRKASTÉLY A KÁRPÁTOKBAN.

Mindazonáltal a dolgok ezen állapotának meg kell szűnnie, mihelyt többé kő nem marad kővön a Gorez bárók ősi várkastélyában. És itt kezdődött a legenda.

A Macsesd falu legszavahihetőbb embereinek állítása szerint, a várkastély létezése a régi bükkfa életéhez volt kötve, melynek ágai a védfal jobb oldalán levő sarkbástya felett terjedtek szét. Gorez Rudolf eltávozása után — legalább a falubeliek és különösen Frik pásztor így vették észre — a bükkfa minden évben elvesztette egy-egy főágát. Tizenhét évig nyúlt ki a tövéből, mikor Rudolf bárót legutolszor látták az őrtony parkányos tetején és ma már csak három ága van a fának. A legutolsó ág lehullása maga után vonná az ősi fészkek teljes megsemmisülését. Akkor aztán hiába fogják keresni az Orgell fensíkon a kárpáti várkastély maradványait.

Voltaképen egyike volt ez ama legendáknak, a melyek oly gyorsan szoktak megfogamzani az oláh köznép képzelőmájában. Mindenekelőtt korántsem volt bizonyítva, hogy a vén bükkfa minden évben egy-egy ágát veszített el, jöllehet ezt Frik erősen állította, azt mondván, hogy folyvást szemmel tartotta a várkastélyt, mióta juhait a zsilparti mezőkön legeltette. Mindazonáltal

De vajjon miért gyűjtöttak volna tüzet a kísérletek az őrtony valamelyik szobájában?... Vajjon kandallótűz vagy konyhai tűz-e az?... Már ezt a dolgot csakugyan nem lehetett megmagyarázni...

Frik sietett behajtani a nyáját az akolba. Nógatására a kutyák erősen zavarták a juhokat az emelkedő úton, a melynek porát leverte az esteli nedvesség.

Néhány paraszt, a kik a földjeikről tértek haza, üdvözölték őt, mikor mellette elhaladtak, de Frik alig viszonzta az udvariasságukat, a mi nem csekély nyugtalanságot okozott, mert a boszorkányságok és gonosz varázslatok elkerülésére nem elég csak jó napot kívánni a pásztor-nak, hanem az utóbbinak viszonznia is kell a jó kívánságot. Frik pedig, merev szemével, szokatlan magaviseléssel és feltűnő taglejtéseivel nem igen látszott erre hajlandónak. Nem kelt volna annyira ki magából, ha a farkasok vagy a medvék megették volna a fél nyáját. Vajjon miféle rossz hírt hozhat?

Legelőször Koltz bíró tudta meg a hírt. Mihelyt Frik messziről megpillantotta őt, azonnal oda kiáltott neki:

— 'Bíró uram, tűz van a várkastélyban!'
— 'Mit beszélsz, Frik?'

— 'Azt beszélem, a mi van.'

— 'Megbolondultál?'

Valóban, hogyan is támadhatott volna tűz ebben az ócska kőhalmazban? Akár csak azt mondaná valaki, hogy lángban áll a Negoj, az erdélyi Kárpátok legmagasabb csúcsa. Ez sem volna nagyobb képtelenség.

— 'Azt állítod, Frik, hogy a várkastély ég?'

kérdé újból Koltz uram.

— 'Ha nem ég, hát legalább füstölög.'

— 'Valamiféle ködpára lehet az...'

— 'Nem ködpára az, hanem füst... Nézz meg maga is.'

Ezzel mindketten végig mentek a falu főutczáján a hegyszoros fölötti fensíkra, a honnét a várkastélyt látni lehetett.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* A német császár legújabbán mint hajóépítő akar szerepelni. Egy hadi hajónak tervrajzát készítette el, mely lényegesen különbözik az eddigi mintáktól s a tervrajz után már építik is a hajót.

VADNAY KÁROLY.

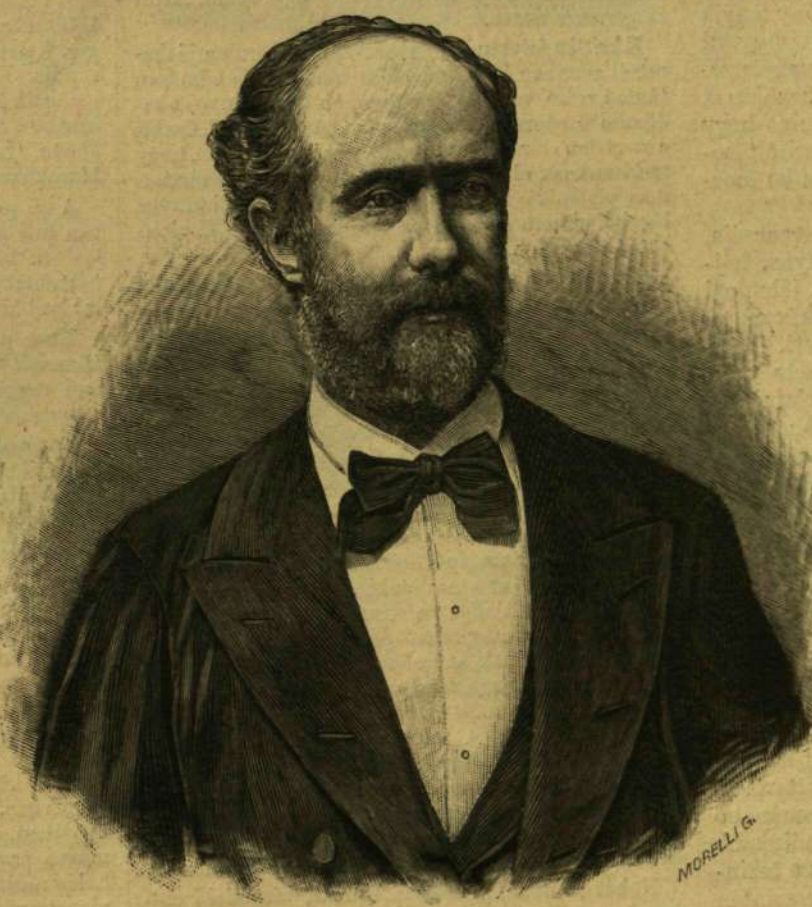
Új-év napján a magyar irodalomnak egyik legnagyobb munkássága tagja vonult vissza arról a térről, melyen évtizedek óta annyi része volt szépirodalmunk újjáépítői fejlesztésében, annyi érintkezése összes írónkkal, művészeinkkel, a közelet minden rétegével, s annyi fejlődő tehetségnek nyitott utat, hogy megmutathassa, mire képes. Ki tudná felsorolni egy szerkesztő minden tevékenységét, a kit igénybe vesz a közelet, a ki ezrek gondolkodására, hangulatára tud hatni, ki a felmerülő kérdések szószólója és bírálója, a kinek mindig saját erejétől és képességétől függ, hogy elérjen hatása addig, a meddig a magyar műveltség terjed.

Vadnay Károly vonult vissza a 'Fővárosi Lapok' szerkesztésétől, melyet csaknem harmincz év óta vezetett és tekintélyes közönynyé emelte, mely a hatvanas és későbbi évek erős lüktetésű politikai életében a szépirodalom biztos révé lett, s a szépirodalom újabb és újabb nemzedékei innen indultak tova duzzadt vitorlákkal. Kevés valamire való név van szépirodalmunkban, melylyel a 'Fővárosi Lapok'-ban ne találkozunk volna. A szerkesztő figyelme és érzelme szívesen hozzájárult az első lépés támogatásához is, nemcsak azzal, hogy tért nyitott, hanem hogy az első föllépéshez egy kis simítással is hozzájárult. E lap hatásait a szépirodalomra mindig el fogják ismerni. És ez főleg Vadnay érdeme, ki akkor is vezette a lapot, mikor névlegesen nem volt annak szerkesztője s egész mostanig napról-napra a legadaadabb munkássággal dolgozott bele.

Pedig nem közönséges tehetséget vont el e szakadatlan munkában a nagyobb szépirodalmi alkotásoktól. Mutatják ezt azok a művek, a melyek megírására mégis talált időt munkareje: regények, elbeszélések, kritikák, széptani fejtegetések, tanulmányok, tárcacikkok társadalmi vagy napirenden levő ügyekről, visszaemlékezések följegyzése, stb. Ezek mind kiváló író művei, kinek stílj is választékos és a mit ír, annak sohasem hiányzik magva. Múltá nyolták is munkásságát és képességeit, úgy íróársai és a közönség, mint a testületek. A Kisfaludy-társaság, a tud. Akadémia tagul választotta; a nemzeti színháznak drámabírája volt huszonhárom évig, s a magyar írók segélyegyletének titkára tizenkét év óta. Szülővárosa: Miskolcz pedig országgyűlési képviselővé választotta.

Az ötvenes évek elején lépett föl az irodalomban, még egész fiatalon. Abban az időben valódi lelkesedés kellett hozzá, hogy valaki az irodalmi berkek felé forduljon, mely nem volt néma ugyan, de nem is kecségetett egyébbel, mint koszorúval. Vadnay 1832-ben született, tekintélyes családból. Atyja Vadnay Lajos szintén irodalmilag képzett ember volt, jó nyelvész, s mint a legelső írók egyikének bíróját hűny el. Fia tanulmányait a szabadságharc szakította félbe. A tizenhat éves ifjú honvéd lett s főhadnagyi rangot vívott ki. Aztán besorozták s Olaszországba vitték katonának. Mikor kiszabadult, verseket kezdett írogatni 'Sugár Kálmán' álnév alatt. A versekkel azonban csakhamar fülhagyott, elbeszéléseket írt, s 1852-től találkozunk nevével a 'Hölgyfutár'-ban és 'Delibáb'-ban, almanachokban és különféle folyóiratokban. Ez elbeszélések két kötetben 'Beszélyek' cím alatt jelentek meg. A szép tehetségű fiatal író első szerkesztőségi alkalmazást a Nagy Ignác alapította 'Hölgyfutár'-nál nyert, melyet Tóth Kálmán szerkesztett, a kivel aztán — rövid megakadályozást kivéve — együtt maradt ennek egész haláláig. A 'Hölgyfutár' is napokint megjelenő szépirodalmi napilap volt, akkoriban nem is nyilatkozott a nemzeti közélet másban, mint a

szépirodalomban, s a legfontosabb dolog, a miről írtak: a színház és színészek. A lap rovatait évekig csaknem egészen egymaga Vadnay töltötte ki. A 'Hölgyfutár' a hatvanas évek elején más szerkesztő kezébe ment át, s Vadnay is megvált tőle, miután tíz évig volt belső dolgozó-társa. Az akkor nagy számmal megindult politikai lapok (Pompéry János 'Magyarország'-a és Kovacs 'Független'-je) tárczaiban érvényesítette tollat. Rövid idő múlva azonban Tóth Kálmán ismét szépirodalmi napilapot indított meg Emich Gusztáv kiadásában. Ez volt a 'Fővárosi Lapok'. Tóth Kálmán abban az időben a 'Bolond Miska' élelzetlap is szerkesztette, országgyűlési képviselő is volt, és költői vénáját sem akarta a szerkesztési gondokkal zavartatni. Alig hogy megindult az új lap, pár hónap múlva Tóth Kálmán ismét Vadnayra bízta a szerkesztést, a ki a 'Fővárosi Lapok'-at a legkedveltebb lapok egyikévé tette, mely kivált a női olvasókat gyűjtötte maga köré. Huszonnyolcz évig szerkesztette Vadnay a 'Főv. Lapokat', mikor a múlt év utolsó napján átadta a szerkesztést Szana Tamásnak. A hosszú idő alatt igazi szerkesztő volt, semmi sem jelent

Ellinger Ede fényképe után metszette Morelli Gusztáv.

VADNAY KÁROLY.

meg a lapban, a nélkül, hogy előbb gondosan meg ne nézte volna, nemcsak a nagyobb közleményeket, hanem a rovatbeli apróságokat is.

Maga dolgozott legtöbbet a lapba. Dolgozott azonban máshová is, s írt elbeszéléseket, regényeket. Tárczairója volt évekig a Schwarz Gyula 'Új nemzedék'-ének, a Szokoly Viktor 'Hazánk és Külföld'-ének, a Jókai 'Hon'-jának, Balázs Sándor 'Országutak'-nak, stb. Szerkesztette egy időben Szerdahelyi Kálmánnal együtt a 'Színházi látókör'-című színházi kis napilapot. Irodalmi, művészeti és társadalmi kérdések tárgyalásával és kritikával, könyvekről, színházi előadásokról foglalkozott legtöbbit.

A 'Beszélyek' című két kötet megjelenése után több év elmúlt, mikor (1862) 'A kis tündér' című két-kötetes regényt megírta, melyet jól fogadott mind a közönség, mind a kritika. Ezt követték: 'Eszter, a kardaloknok', (regény 2 kötet), 'Eladó leányok', (regény 4 kötet), 'A rossz szomszéd', (regény egy kötet); 'Az első magyar társadalmi regény', tanulmány, melylyel 1872-ben akadémiai székét foglalta el; 'Emlékbeszéd Frankenburg fölött', 'Emlékbeszéd Kovács Pál fölött', (mindkettőt az akadémia olvasta föl); 'Elmúlt idők', visszaemlékezések; 'Tóth Kálmán emlékezete' (a Kisfaludy-társaságban tartotta); 'Hosszú estekre', elbeszélések; 'Éva leányai', 'Elbeszélé-

sek'. Munkáinak legnagyobb része, az a sok tárczacikk, jellemrajz, bírálat, nincs gyűjteményben kiadva.

Miskolcz város déli kerülete 1884-ben választotta meg képviselőjének, a azóta most már a harmadik országgyűlésen képviseli szülővárosát. A kormánypárt soraiban foglal helyet, és mint képviselő is teljesíti kötelességét; felszólal gyakran, dolgozik a bizottságokban. Tagja a közoktatásügyi bizottságnak, s elnöke az állandó igazoló bizottságnak.

A 'Fővárosi Lapok'-tól visszavonuló szerkesztő tiszteletére e hó 8-án ünnepély folyt le a 'Hungária' nagytermében. Írók, művészek jelentek meg, s üdvözölték a kipróbált szerkesztőt és kiváló író, a kit személyesen ismer mindenki, mert a ki az irodalomban és művészetben otthonos, Vadnayval sokszor kellett találkozni.

Rákosi Jenő üdvözölte a nevével együtt megjelent Vadnayt, átnyújtván neki egy albumot, melybe sokan írtak emléksorokat. Nem az irodalompartól és olvasók adják, — mondá Rákosi, — kinek tiszteletére Vadnay hosszú életén részesült, hanem kollegái és frótársai, a kik a tény értékét legjobban meg tudják becsülni. Mellegen emlékeztek meg Vadnay pályájáról, s kívánt neki boldog, derült öregeséget. A zajos éljenés után Vadnay megindulással válaszolt s köszönő szavaiba visszaemlékezéseket szőtt bele a mult időből és hosszú szerkesztői pályájából, hangoztatva, hogy a szépirodalom és széptudomány napi szolgáltatását mennyire jól érezte magát, s több felszólításra sem hagyta oda kis hajóját. Csak az életkor terhe bírhatta rá, hogy megszokott, független munkakörétől elváljon. Jól esik tapasztalni, hogy ragaszkodását egy nemes, ideális s anyagilag nem igen gyümölcsöző irodalmi munkássághoz — ennire méltányolják. Megvan győződve, hogy ebben a kitarásban nem adott rossz példát, s ezért pirulás nélkül, hő közönnyel veheti át a becses ajándékot, s kérheti tovább is a megtisztelő rokonszenvet. — Zajosan megéljenze szavait az egybegyűlt társaság.

Ezután lakomára gyűltek össze. Beöthy Zsolt mondta az első köszöntőt, kiemelve, hogy Vadnay irodalmi dícsősége egyenlő értékű irodalmi tisztességgel: mindenkor a tiszta jóízű szolgáltatásban harcolt. — Gajdary Odón az Athenaeum igazgatótanácsa nevében ültette Vadnayt. — Ezután maga Vadnay szólt, a gyertyaöntőhöz hasonlítván magát ki azonban tiszta anyagból készítette azokat a gyertyákat, melyeket (a lap napi számat) esténként a házakban meggyújtanak, hogy pár óráig világítsanak, aztán elfogynak, s másnap más gyertyaszálra van szükség. Nem a szolgáltatón kívüli télen állapotba akar vonulni. Van még tennivalója s érez erőt is. Sok naplőjegyzetet írt össze, s ezt fogja rendezni. Társadalmi és irodalmi állapotainkról írta s eddig is sokszor jó hasznát vette. Kéri, hogy a baráti rokonszenven ezen túl is tarták meg. Végül a jelen volt hölgyeknek mondott köszöntet, hogy eljöttek. Mindig lelkesítő öröme volt a női tehetségek és érdemek hódolatteljes hirdetése. Ma részvételükkel lehetővé tették, hogy ez emlékeztetés nap örömeiben személyesen osztozhassanak szeretett neje is. Az ő nevében is üdvözölte, hogy művésznőink dícsőséget és boldogságot aratva sokáig éljenek.

A beszédet gyakori éljenés szakította félbe; aztán tovább folyt az áldomás. Gr. Zichy Géza Vadnay nejét, Mezei Ernő, Vajkay Károly ismét Vadnayt ültették. Közben felolvasták az üdvözlő iratokat, melyek a vidékről érkeztek. Gyulai Pál Leányfalváról, Bakony Sándor Kun-Szent-Miklósról, Léway József Miskolczról küldtek üdvözlöt, s még sokan.

A lakoma öt órakor ért véget és az írói és művészi társaság élénk éljenéssel vett búcsút Vadnaytól, mivel mint szerkesztővel alkalmassint találkozunk még rövid idő múlva, a hivatalos lap nyugalmas búcsójában.

A ROMÁN KIRÁLYI CSALÁD ÜNNEPE.

Lapunk legutóbbi számában közöltük a román trónörökösnek s akkor még menyasszonyának, Mária Alexandra Viktoria edinburghi hercege-

nőnek, arezképét. Az ifjú pár esküvéje azóta megtörtént, január 10-én, kedden, Sigmaringenben, a Hohenzollern fejedelmi család ősi székhelyén és pedig két különböző templomban, mivel a trónörökös, *Ferdinand Viktor* Albert Mainrad hohenzollerni és romániai herceg, római katolikus, míg neje, az angol királynő unokája, protestáns. Az új pár most a mézesbeteget Krauchenweiss várában tölti, a véglegesen atyjának egyik szép palotájában, s aztán rögtön Romániába utaznak, hol az első heteket a bukaresti királyi palotában fogják eltölteni; de nyár kezdetén már a Bukarest szomszédságában levő Cotroceni nevű kastélyban foglalják el állandó lakóhelyüket. Az új házaspár részére a román parlament évi 120.000 forintot szavazott meg, ugyanennyit kapnak Károly román királytól is, továbbá a hohenzollerni herceg 40.000 frtot, az edinburghi herceg 20.000 frtot ad évenként háztartásukhoz. Megemlítjük e számokkal kapcsolatban, hogy a trónörökösnek atyja egy millió örökséget biztosított s az edinburghi hercegnőnek szülei ugyanezen a czímen félmillió frtot.

Az esküvőt egész Romániában rokonszenvesen fogadták, mivel a románoknak hűzeleg, hogy a kis ország leendő királya oly közel rokonsági viszonyba jutott Európá egyik legelső uralkodó házával, de meg a furfangos orosz-barátoknak teljesen elegendő, hogy a menyasszony anyja orosz hercegnő. Különben a menyasszony, ki még igen fiatal (1875-ben született), szeretetre méltó hölgy, már most igyekszik új hazájának nyelvét és szokásait elsajátítani, a mint hogy időről-időre azt a festői román nemzeti öltözetet viseli, melyben ábrázolja mutatja be mostani képünk.

A kis balkáni államnak igazi szerencséje, hogy idegen eredetű uralkodói olyannyira hajlandók a nemzettel együtt érezni. A jelenlegi uralkodó, I. Károly király, a trónörökös nagybátyja, már csaknem egészen oláhhá lett. 1866-ban, midőn Kuza Sándor herceg letétele után a fejedelmek kereset Bratiano egy pár visszautasítás után őt kérte fel, hogy Moldva-Olahországnak hospodárja s így a szultán vazallja legyen, Károly herceg hosszas ideig vonakodott e meghívást elfogadni, s az akkor még csakugyan félbarbar és állandó forrongásban levő országban eltemetkezni. Állítólag Bismarck buzdította, hogy gondolja meg a dolgot, mert hiszen, — mint cynikusan megjegyzé, — szép előlépés egy porosz hadnagynak ez a trón is. Sőt még 1870-ben is, midőn Bukarestben újabb zavarok törtek ki s a francziákkal rokonszenvező tömeg a német főkonzul hivatalos helyiségét szétrombolta, el akart Károly király távozni új hazájából s csaknem erőszakkal kellett őt visszatartani. 1877 óta azonban, midőn Plevna ostrománál ő is résztvett, a román nép és királya mindinkább összekötött forrtak. Nagy segítségére volt e tekintetben neje, Erzsébet királyné, ki bár szintén német eredetű, (a Wied-herczegek régi, de ma már alig szereplő családjából) költői hangulattal s magas műveltségével az új udvarhoz vonzotta a legelőkelőbb román családokat. A nagy török-orosz háborúban, mint a sebesültek ápolója szerzett magának jó hírnevet s később, midőn „Carmen Sylva” írói neve alatt a művelt külföldön kevéssé ismert román népet és népköltészetet sikerrel ismertette, a román nép hálája az új fejedelmi család iránt megszilárdult s őszintén örültek, hogy ez az uralkodóház gyökeret is ver náluk. Mikor később Károly király egyetlen leánya meghalt, meggyőződtek, hogy újabb utódra már nincs kilátás: a mostani trónörökös választották meg ünnepiesen utódnak s 1889 márczius 26-án meg is koronázták Dácia régi aczélskoronájával.

Válósággal azonban még mindig németek a Hohenzollernek. Nem is esoda. Ösrégi, tekintélyes család tagjai ők, s épen az az ág, melyből a román király származik, régiebb, mint azok a Hohenzollernek, kiknek három utódta ilt már Németország újonnan felállított császári trónján. Ősi fészük Sigmaringen vára, a hol most a román trónörökös-pár lakodalmi ünnepe volt, Bukaresttől messze, a Duna partján fekszik egy kis városka területén levő szikladombon. Sajátságos össze-vissza töltött nagy épület ez, mely azonban igen tarka építészettel, vörös cserépfedélvel, sötét régiés, ablakaival első pillanatra megkapja a figyelmet. Most az esküvő alkalmából az ódon várkastélyt ismét átalakították s új szárnyat is építettek

hozzá. Érdekesekek a kastély gyűjteményei: könyvek, képek, fegyverek s különféle műipari tárgyak. A kastély ura egyúttal a kis város is, hol, miként Németország számos más kis városában, a régi feudális korra emlékeztetőleg a színház, nagyobb paloták s más középületek a nagyhercegi családdal szoros összeköttetésben állanak. Az ily helyeken természetes a család fejének patriarchális hatalma is. S ennek tulajdonítható, hogy a román trónörökös magas rangja mellett is meghódol a fiu kötelességei előtt s Románia leendő királynője nem szülőinél s nem is új hazájában, de egy kis német városkában teszi le esküjét. De a tény fontossága azért tagadhatatlan. Oláhország jövőjére nézve nagyon fontos ez az esküvő s ezért mindenütt nagy érdeklődéssel olvasták az arról szóló távirati értesítéseket.

MÉG EGYSZER CEYLON. A PÁLMÁK, STB.

Válasz Herman Ottó kritikájára.

A „Vasárnapi Ujság” mult heti számában hírnöves tudósunk tüntetett ki azzal, hogy szíveskedett nemrég megjelent könyvemmel foglalkozni. Hogy jeles tudósunk ezt oly annyira az aprólékoságig behatóan tette, az még hízogóbb úgy réám, mint könyvemre nézve.

E kritika folytán említett kiváló tudósunk a jóakarattól azonban kissé elragadtatván, oly hatalmasan támadt réám, mintha legalább is a tudományos akadémiái tagságára pályáztam volna könyvemmel. Csakis és szertelen „elragadtatásnak” tulajdoníthatom, hogy tudósunknak alaposan sikerült egy legyeket hatalmas elefántnál feljújnia, még pedig oly picinyke légyből akkora elefántot, a minőket még — Ceylonban sem láttam.

A ki olvasta tudósunknak könyvemem elkövetett autódafáját, akár megesküszik rá, hogy az a könyv csak úgy hemzseg a legképtelenebb valótanságtól; azt is elképzelheti, hogy egész Ceylont áttettem a Csád-tó kellős közepébe és ott most ausztráliai kangurukat ugráltatok a fák tetején, és ökönyi nagyságú pókokat repültetek a fészkek körül. Mindez pedig nemcsak a teljes tudatlanság alapján, hanem azonkívül — mindez a szűfőlés, szertelenkedés csak a csengés-bongás kedvéért történik.

Hogy nem tudományos jellegű, vagy bármint szakképzett munkát szándékoztam e könyvvel létrehozni, azt beláthatja mindenki, a ki e könyvnek csak egyetlen cikket olvassa. Csupán könnyed, bárki által könnyen megérthető és minden társadalmi réteghez tartozóknak, szóval a nagy közönségnek szóló olvasmányt akartam nyújtani. Ha tudományos művet, vagy szakmunkát akartam volna írni, akkor úgy tettem volna én is, mint a hogy azt egy némely nagyképűsködő, szőrszálhasogató tudós ur szokta tenni és a mint azt nekem épen jóakaró kritikuskom is ajánlja: otthon ültem volna szépen a kényelmes karosszékekben és összeböngésztem volna a „Conversations-Lexikonok”-ból a „tudomány extractumot”.

Nohát én nem így tettem. Hanem megfelelő előtanulmányok után és a személyesen nyert benyomások által nyert ismereteimből igénytelen, szerény művet adtam közre. Biztam abban, hogy azoknak legnagyobb része, kik könyvemet elolvassák, már a könyv lényegénél fogva nem fogják azt szakmunkának tartani és hogy az olvasó, ki a tengeréről, a tengerészetről, az exotikus vidékek mindennapi életéről, továbbá a tengerész élet egyes epizódjairól akar valamit olvasni, az nem vár tölem botanikát, zoológiát, mineralógiát, antropológiát és ethnographiát.

A ki ilyet akar olvasni, az folyamodjék a megfelelő tankönyvekhez, a melyek iránt azonban kritikuskom nem szolgáltatott kellő tájékozást, a mint szerencsém lesz azt mindjárt bebizonyítani.

Melyek megrovandó hibáim?

Ráfogom a szegény banaanra-cinchonára és kakaóra, hogy pálmák és hogy előfordulnak Ceylon szigetén is, holott ezeknek privilegizált hazája Amerika.

Hát ez némileg igaz. A banaan, cinchona és kakao csakugyan nem pálmák. De hát tehetek én róla, hogy ezek a szerencsétlen teremtesek oly annyira az összetévesztésig hasonlítanak a pálmákhoz, hogy nemcsak én — a laikus — a mint jeles szak-tudósunk engem elnevez, de maguk a benszültöttek és az összes művelt, ott élő európaiak ráfogják arra a helyre, a hol ezek a pálmák sorából kitaszított „növények” élnek, hogy: *pálmaerdő!*

Tényleg azonban sehol sem nevezem ezeket a növényeket a pálmákkal együtt, csak egyidejűleg. A tévedés — a szak-tudós kivételével — valóban nagyon könnyen lehetséges. Hiszen a *Rotang*, ez a földön kuszó hitvány teremtes és a *Lián*, ez a joggalánul fákra kapaszkodó vékonyka növény is a pálmák közé soroltatnak, holott a 60 mtr. magas *Ceroxylon* vagy *Iriarteia andicola* is csak pálma!

(Lásd: Drure, Martius, Brinkmayer műveit és Pierer Conversations Lexikon-ját.)

De hát ki is lenne képes ismeri az összes pálmákat, mikor oly temérdek nagy az ő számuk. Tudósunk szerint 580 pálmafaj ismeretes. Rendkívül sajnálom, hogy tudósunknak ez exact állítása ellenében ki kell nyilatkoztatnom, miszerint: tévedni méltóztatik. Mert a tudomány ez időben nem 580, de eszerint több élő fajt és mintegy 80 kihalt, — fossil állapotban levő — pálmafajt ismer. (Lásd Pierer.)

A mi a „pálmák összes vállfaját” illeti Ceylon szigetén: Pierer „Conv. Lex.”-jában a III-dik kötet 829-ik lapján többek közt ez áll szóról-szóra: „Az ásványokban dúsagdag Ceylon még túlszármazalóiban gazdag a növényzetben. Míg egyrészt a klíma és a talaj termékenysége lehetővé teszi a legjutalmazóbb tenyésztést, másrészt a sziget az összes pálmafajokból álló rendkívül sűrű erdő képet nyújtja... Egy más mellett állanak a Kokusz-pálma, a kenyérfa, Dshakfa, Tamariskda, Bannán, füge, stb...”

Tudósunk szíves továbbá tudunkra adni, hogy a cinchonának kizárólagos hazája Amerika, de elismeri, hogy tettek vele tenyésztési kísérletet keleten is; de nem Ceylonban, hanem Jáván.

Sajnálom, de tudósunk ezuttal is téved.

Igaz ugyan, hogy a cinchona tulajdonképpeni hazája az Andések hegysége Amerikában. De most már — a mi fiatalabb napjainkban — előfordul a földgömbön nagyon sok helyen a 10. északi szélességi foktól a 19. déli szél. fokig. Amerikában csak 1200 mtr. magasságtól kezdve 3500 mtr. magasságig. Keleten azonban, mint pl. Ceylonban, olesőbban is adja. Különben pedig kitűnő eredménnyel tenyésztik Kelet-Azsiának különböző vidékein, és leginkább Nigirin, Brit-Sikkimben, Ceylonon és Jáván. (Lásd: Vogl és Bernatzik, Weddell, Howard, Marokham és Pierer C. L. ját.)

A mi pedig harmadszor a kakaó illeti, hát igaz van tudósunknak: ez sem pálma. De abban a tekintetben, hogy már megint Amerika lenne e „nem pálmának” privilegizált boldog hazája, hát sajnálatos kell kifejeznem, hogy már megint téved.

Mert a kakaó — a Theobroma Cacao L. — nemcsak hogy előfordul keleten, de sőt igen jól érzi magát ott az irig pálmák árnyában és igen nagy mértékben tenyésztik.

Európában évenként átlag mintegy 15 millió kgr. kakaót fogyasztanak el. Ez óriás mennyiségű kakaónak majdnem egy harmada (!) keletről jön Európába. (L. Vogl és Bernatzik; Pierer C. L.-ját, továbbá Mitscherlich, Zipperer, Mangin.)

Lássuk a lotos virágot, még pedig a — tudósunk által Ceylon szigetéiről irtalmatlanul kitiltott — piros lotos.

De most már igazán sajnálom, hogy ez ártatlan növény kapcsán kell ismét mondanom, hogy tudósunk már megint tévedett. Mert bizony Ceylon szigetén van piros lotos; még pedig oly sok piros lotos van Ceylon szigetén, hogy én és tisztársaim Ceylon különböző vidékein, például Colombóban, Kandyben, Nuwara-Elyában, Peradenijában, Rewala-Pitijában, akárhányszor kosár számba láttuk felhalmozva pagodákban az oltárook előtt. Az apró singhaléz nebulók csak egy dűskálkodtak benne, és egy rézpennnyért egész marokkat adtak belőle.

Hogy tudósunkat a lotos kissé tévedésbe hozta, azon nem lehet csodálkozni. Hiszen valamivel régebben a nagyobb hírfi Homér ráfagta a Melilotusra, hogy az lotos, pedig nem az volt. Össyessen pedig, ez a másik classicus ember, pláne egy fát — egy sudaras fát — (az igaz, hogy nem pálmát) tett meg lotosnak, és elmondja, hogy Lydia északi partjaira vetődött társai e fának virágaitól amnesziába estek, és megfellekedtek hazájukról. Inde nomen: Lotophagos. Szak-tudósok azonban kimutatták, hogy ez a fa azonos a *Ziriphussal* vagy *Celtis australissal*. Nos, ha két klasszikus tévedhet, a nélkül, hogy a világ felfordult volna, miért ne tévedhetnék én szegény laikus.

Állítja továbbá tudósunk, hogy az általam említett lotos „nehány sorral lejjebb hirtelen megnő és nagyobb lesz”. Utána jártam a dolognak és meggyőződtem, hogy ezt az én lotosom nem követte el. Néhány sorral lejjebb épen olyan nagyoknak maradt mint fennebb, holott tekintve a ceyloni buja tenyészetet, ennyi idő alatt bizony könnyen nagyobbra nőhetett volna.

A mi pedig a *Victoria Regiát* illeti, hát tudósunk figyelmeztetése szerint összevissza zavarom. Hol lotost csinálók belőle, hol 20 cm., hol ismét 40 cm. Ennek sem találtam nyomát. Ezt a legjobban indultat rosszakaratossal sem lehetne rám fogni. En egyszerűen elmondom, hogy a *Victoria Regia* kelyhe oly impozáns nagy, hogy az egy gyermeket elbir. (Hogy a kelyhet a virágok képezik-e, vagy széles levelei, azt nem magyarázgattam, miután nem irtam sem szak-, sem tankönyvet.) Jeles tudósunk a *Victoria Regiának* nemcsak ezt a bölcsőhöz hasonló képességet vonja kétségbe, de határozottan elvitatja tőle a létjogot keleten, speciell Ceylonban.

Mialatt Ceylonban voltam, soha egy percre sem

voltam ama töves hiedelemben, hogy én Amerikában vagyok. És mégis láttam Ceylonban, de még odébb keleten temérdek *Victoria Regiát*. *Singaporeban*, tehát Ceylontól 2000 mértföldnyire odább keletre van egy Whampu nevű dűsgazdag khinainak egy gyönyörű szép kertje. Egyedül ebben az egy kertben láttunk 100-nál több *Victoria Regiát!*

Majdnem önkéntelenül jön ajkamra a mondat: ha nem hiszi tudósunk, hát menjen oda, és nézze meg. De miután attól tartok, hogy kiváló tudósunk iránt érzett mély tiszteletet ez gyanuba hozná, hát inkább elhallgatom.

Hogy a „*pubica mimosa*” sajtóhiba után lett „*pubica mimosává*”, ennek a lehetőségét megadja tudós kritikuskom. Valóban hálás vagyok érte. De hogy Ceylont ettől a „*növényről*” is meg akarja fosztani, hát ez valószínűleg azért történik, mert ebben is téved. A „*Pubica mimosa*” ugyanis a *Mimosaceae* osztályból és a *Mimosák* családjából (?) való. Az osztálynak 1500 válfaja van, a családnak (?) pedig 230 tagja, a melyek a tropikus égő alatt előfordulnak a földgömbön mindenütt, ambar tulajdonképpeni hazájuk nem kizárólag *Brazília* — mint tudósunk tudja — hanem Nyugat-India is. Hogy a 230 testvérből mennyi a „szemérmes”, azt nem tudom; de hogy jutott belőle elég Ceylonnak is, az bizonyos. (L. Pierer.)

Hogy a rezgésre a virágjaiból álló kehely húzódik-e össze, vagy a levelei gyűrődnek-e be *kehelyalakulag*, az bizonyára fontos tényező. De hogy akkor, midőn az ember az általános hatásról akar kissé hangulatjeltebb képet nyújtani, ezt ily botanikai — anatómiaszerűleg leírni felesleges, az természetes. Az olvasónak — ha nem szak-tudós, — hanem csak „*futtában*” olvassa, annak ez mindegy, a *pubica mimosa*nak pedig nem árt.

Tudós kritikuskom az *Orchideáktól* is megfosztja Ceylont. (Még egy ilyen tudós, és Ceylon — kopár!) Kétségbe vonja, hogy az *Orchideák* „*kusznának*”, de még a „*kehelyről*” is megrabolja őket, azt állítván, hogy én ezt csak azért fogom rájuk, mert: „*úgy látszik, hogy a kehely a jeles utazónak kedvelt szava.*”

Hogy a kehelyt kedvelem, azt nem tagadom. De hogy tudósunk „megorchideatlanítsa” Ceylont, azt már pietásból Ceylon iránt sem engedhetem. Szerinte csupán a kuszó Vanillát plántálták — „*talán*” — Ceylonba. (Olyan formán mondja, mintha csupán az én kedvemért tették volna.)

Igaz ugyan, hogy az *Orchideák* Amerikából származnak, de előfordulnak mindenütt a rák — és baktériák között! Csak egyedül Ázsiában és a Csendes tengeri szigetekben nem kevesebb mint 600 fajt ismernek belőle! (L. Pierer C. L.)

A „*kuszó*” képességüket nem veszi tüzetesebben a kilátásai soraiból, hogy nem hisz benne. Pedig hát benne van minden *Conversations Lexiconban* (melyeket nekem oly melegen ajánlj), hogy a gyandrade sorába tartozó *Orchideák* 3 fajára osztanak. Az 1-höz tartoznak a *Saprophyták*, melyek a kidőlt, elkorhadott fatörzseken kusznak; a 2-hoz a *Terrestriták*, melyek a földön kusznak a gyökereik körül; a 3-ikhoz tartoznak az *Epiphyták*, melyek a fákra kusznak. (Lásd: Morell, Fitzgerald, Dechevalerie, Pfitzer, Sander és Pierer C. L.)

Hogy kehelylyel is bírnak az *Orchideák*, erre elő példánál szolgálhat az *Entomophyták* egész családja, melyeknél a levelek egyike érintésre vagy rezgésre összehúzódik *kehelyszerűleg* és ilyetén formán képes a magába zárt bogárkat megoltni.

Ha valaha professzor leszek a botanikából vagy pláne szak-tudós, akkor tüzetesebben fogom ezt megmagyarázni — hallgatónak, de a nagy közönség nem kér belőle.

A mi pedig a *kolibriket* illeti, hát ez ellen nincs mentségem. Belátom, hogy tévedtem. „*Elkeresztelttem*” Amerikának a kolibrijeit, és megtettem Ceylon szigetén azokat a parányi kis madárkákat, a hosszú, vékony csőrrel, a színekben ragyogó pompás tollazattal és a hosszú, keskeny szárnyakkal, melyekkel az összetévesztésig hasonlítanak a kolibrikéhez: *kolibriknak*. Pedig igazán, ha Ceylon helyett Amerikában jöttek volna a világba, és a kis patak helyett az Amazon vize folya alattuk, hát szentül — kolibri lennének.

Posztív kötelességeim teljesítése akadályoz abban, hogy bővebben válaszoljak tudós kritikuskom „megrovására”. A tévedésekre való figyelmeztetés és azoknak helyreigazítása nemcsak joga, de kötelessége mindazoknak, a kik ehhez jobban értenek. De csak annak, a ki tényleg jobban ért hozzá. Hogy kritikuskom csakugyan jobban ért-e hozzá, azt most már az olvasó döntse el.

Ha én azt ajánlanám valakinek, hogy „szarvas-hibák és baklövések kikerülése céljából lapozgasson legalább valami *Conversations-Lexiconban*”, hát előbb magam lapozgatnék benne. Tudósunk ezt szemléltetőleg nem tette.

quo ad personam — nem bánt. Hisz sokkal több oka volna az oktató hangért ezen lapok tisztelt olvasóinak haragudni, a kiket kritikuskom akar ez alkalommal arra a 400 éves históriára megmutatni, hogy Kolumbus felfedező útjára indulván, nem Amerikát, hanem — Indiát akarta felfedezni.

GÁSPÁR FERENCZ.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

Páris, január 10.

Ez egyszer nagyon nehezemre esik a divatlevél írása. Politikai helyzetünk minden egyebet háttérbe szorít, és ha az a nélkül is nagyon rövid farsang különféle igazalmi segítségünkre nem jönnek, csakugyan nem tudom, mivé lett volna a divat.

Divatcikkkel készítésével foglalkozó iparosaink állítása szerint a mostani forgalom majdnem oly rossz, mint az 1870/71. ostromzár alatti, midőn a Mabiléban és az ehhez hasonló helyiségekben a porosz bombák zenéje mellett táncoltak. Mindazonáltal a Faubourg St. Germain körében megnyitnak az elegáns világ termei. Blacas hercegné legközelebbi estélyén egy sereg fiatal hölgyet mutattak be, kik az ideig először léptek a táncszerelem sikos padlójára. Egyszerű, de azért nagyon pazar és értékes toilletteket láttam. Így például Dillon grófnő két leánya almavirág színű „*Crépe de Chine*” uszály nélküli ruhákban, egyetlen egy fehér rózsával hajékul, rövid újjakkal azt a benyomást tették réám, mintha ennél egyszerűbbet soha sem láttam volna. De midőn táncszerelem a villamos csillár sugarai a ruha alján apró rózsákba tűzött gyémántok fényében megörtek, föléletes számítás szerint is a két hölgy ruhájának értékét 2-3 száz ezer frankra kellett becsülnöm. Ezután tüzetesebb szemle után majd minden hölgy ruháján több-kevesebb értékes gyémántokat fűdöztem fel. Hja, az előkelő világ divatja megkívánja, hogy az egyszerűség is olyan legyen, hogy azt mindenki ne utódóhassa!

Divattermekben eddigleg leginkább nagyszerű bárszón és nehéz arannyal vagy ezüsttel átszőtt brokát ruhakelméket láttam. A legnehezebb lyoni selyem sem állja ki a versenyt, mihelyt *rocés* vagy *chanceant* bálnyról van szó. Ebből azt kell következtetnem, hogy a tavaszi idény viszont ki fogja a gypot-kelmét szorítani s ennek helyébe a selyem lép. Meglehet, hogy valami váratlan esemény halomra dönti majd a divatvilág ezen jósálatát, de akkor is biztosra veszem, hogy a harmadik szövet mindkettőnél sokkal drágább lesz.

A zordon idő beálltával a Riviera enyhébb éghajlati helyeire menekültek még itthon-létükben folkarolták az angol divatot, mely a selymet vagy bárszont ottkűnn teljesen kizárja. A mult hét elején a francia és angol, nem különben az orosz gyarmat kitűnőségeink San-Remóban virág-korzóval tánczsal egybekötött estélyén férjes hölgyek és fiatal leánykák egyformán *Crépe de Chine* ruhákban jelentek meg. Ékszerüket senkin sem lehetett látni, de annál több ide, friss arcot. Képzél magadnak néhány száz rendkívül elegáns hölgyet, kik a divat bármely szeszélyét is követhették, de azért száz frankos ruhákban ép oly jól mulatnak, mint Párisban, hol az embert a szerint ítélk meg, a mennyi ruhájának az értéke.

Szükségtelen mondanom, hogy az „*Empire*”-szabás erősen tartja magát. A szélességek másutt is érintkezvén, nagyon természetesnek találom, hogy a darázstermetű utón az aránylag még sokkal csunyább de azért egészségügyi szempontból ezélszerűbb rövid derekak kerekedtek felül.

Az „*Empire*”-szabás meg is érdemli, hogy továbbra is pártoljuk. Hiszen még a legrosszabb termethez is illik, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy manapság a fűző-váll javító közbenjárására már senki sem szorul.

Lawn-tennis, criket s efféle mulatságok alkalmával a finom Cheviot zubbonyt, ugyanily szövött szoknyát s egyszerű férfi inggallert a megfelelő szélességre nyakkendővel feltöltött kedveik, s mintán e testet edző játékok már mindenfelé el vannak terjedve, a hozzá való toillettek is ugyanazok. A jégen kevés változatossággal a tavalyi rövid és prémmel szegélyezett ruhákat láttam, a mirol különben egyik utóbbi levelemben bővebben írtam.

Ez alkalommal még azon nagyszerű szánkázási kirándulást említem föl, melyet a mult héten az amerikai gyarmat milliárdosai rendeztek a Bois de Boulogne-ban. Ha jól láttam, hatvan négy-fogatu, kétszer ennyi két-fogatu, és számtalan egy-fogatu szán jelent meg az erdő első köröndje szélén, honnan Versaillesbe és Ferrièresbe hajtottak. Pazar fényvel párosult finom ízlést s szélszerűséget csakis az amerikai gazdag ember tud kifejezni. A lovak, szinók és a hozzávaló nagyszerű fehér vagy fekete medvebortakorok leírásával hat levelet tölthetnék tele, s azért csak annyit mondhatok, hogy ilyesmit

A román trónörökös neje román öltözetben.

Pedig kár. Mert ha egyszerű „szak-tudós” czimre igényt abszolte nem tartó ember követ el egy-két tévedést, az még nem nagy baj. De ha egy kiváló, nagynevű tudós követi el a tévedéseknek és nem

Erzsébet román királyné legújabb arcképe.

I. Károly, Románia királya.

(Mándy F. bukaresti fényképező felvétele.)

tudásnak egész halmazát — csupa jóindulattól — hát az szerfelett nagy baj.

És végül még valamit. Kijelentem, hogy mind-ezek dacára kritikuskom oktató hangja engem —

Sigmaringen várkastély.

A ROMÁN TRÓNÖRÖKÖS ESZÜVŐJE.

annak idején még a Dubarry, Pompadour és Main-tenon-ok korszakában sem láttak. Képzeli magának mindent, a mi ily alkalommal a szemet kápráztatja, s akkor a valóságot még meg sem közelítette!

Flóra, ki mint tudor ruhák dögében mérvadó szerepet visz, ez előtt három nappal mutatta be legújabb öltönyt. Minthogy a ruha az ő tulajdon tervei után készült, Riley divattermében rögtön igen sikerült fényképet vettek róla, melynek másolatát itt küldöm. A ruha szövete pethumia színű posztó, ötszörös fekete csipke-szegélyvel, hátul bő testtel, mely Flóra bájós természetének szépségét még inkább emeli. A gallér fehér csipkesokrot mutat és mellényszabású derékállyal kitűnő egészet képez, mely helyeslést bizonyára megnyeri. Minden egyebekről jövő levelemben küldök részletes tudósítást.

Alice.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Enekek éneke. Lyrai történet 8 képen. A bibliai eredetű szabadon feldolgozott Makai Emil. Budapest, 1893. Singer és Wolfner kiadása. Makai Emil, ki ez előtt egy évvel a középkori zsidóköltőket, Jehuda ben Halevyt, Gabirolt, stb. mutatta be a magyar közönségnek egy érdekes kötetben, most Salamon király «Enekek éneke» átdolgozását nyújtja. Csinosan, kellemesen versel, de — nem tudjuk, akára-e vagy nem akára — erősen modern szelmebe gyúrta át a héber költszetnek ezt az ódon remekét. A költeményt a dialógok feltüntetésevel fordította s átdolgozásában némileg az eredetinek kusztaltságát s a keleti képzőlet mértéktelenségéből eredő ugrásait, szökevényeit is igyekezett rendezni, mérsékelni; a nélkül, hogy sikerült volna egy természetesen fejlődő cselekvényű költői beszélyt alakítani belőle. Azoknak, a kik az ő testamentum e kiváló költői érzékel bíró árába iránt érdeklődnek, megemlíti, hogy az «Enekek éneke» szép rythmikus fordítása jelent meg a «Protestáns Szemle» 1890. évfolyamában Kecskeméthy Istvántól. A két fordítás közt nem érdektelen megvonni a párhuzamot. Makai Emil köteté Kőves Izsó több rajzával van ellátva. Mutatványul álljon itt a pásztor ifjú beszéde a szép Szulamithoz:

A pásztor:

A zivatarnak vége van,
Jer fussunk a szabadba,
Lásd, túl a kéklő bérceken
A nap fejét lehajítja.

Az éjszaka is közeleg
És hosszúak az árnyak;
Siessünk, künn az özikék
És a virágok várnak.

Fészükbe a kis madarak
Hallod, hogy üdvözölnek?
Elbűnk szőja a tavasz
Virágait a völgynek.

Benépesül a rengeteg,
Bólintanak a lombok,
Az almafa virágban áll
S zöldelnek a hegyormok.

Amott lealkonyul a nap
És lángoló az arca,
Az éj sűrű felhővel
Száll nap nap után harcra.

Hallja! a nedves ágakon
A fülemile csattog;
Ti nem halljátok meg e dalt,
Kik lenn a völgybe' laktok.

Mért vagy oly néma Sulamith?
Ugy vágyódom egy dalra:
A zivatarnak vége van,
Elmúlt a tél viharja.

Egykor a mélységek fölött
Reputál szárnyzegetten:
Most véremmel is védelek
Édes galambom, lelkem.

Szép vagy, mint Sion temploma,
Mikor a nap süt rája;
És szebb vagy, mint Jeruzsálem,
A világ koronája.

Jókai művei illusztálva. Az Athenaeum Jókai illusztált műveire adott ki felhívást. Elég az olvasónak tudni, hogy nagy írja, műveinek egy részét ezentul képes kiadásban is megszerezheti. Jókait a nagyok és kicsinyek egyforma szeretettel és élvezettel olvassák; idegen nyelvekre (főképp német nyelvre) mind többet és többet fordítanak le a fényes toll, és költői fantáziája magyar költőtől. Efelőre az Athenaeum-társaság a következő hat regény illusztált kiadását tervezi:

«Egy magyar nábob», «Kárpáthy Zoltán», «Az arany ember», «Török világ Magyarországon», «Az új földesúr», «A községi ember fia». Elsőnek «Egy magyar nábob» jön 18—20 füzetben, 64 szöveg-képpel s 8 színes aquarellel, melyeket Goró Lajos készített. Az első füzet még január havában megjelenik s ezt a többi kötetnekint követi. Egy-egy füzet ára 40 krajczár, s előfizetést az Athenaeum könyvkiadó hivatala (Budapest, Ferenciek-tere 3. sz.) fogad el.

A szépirodalom a római császárság korában. Friedländer nyomán átdolgozta dr. Bozók Alajos, a nagyváradi jogakadémia igazgatója. Bozók a római világ megismertetésére több közhírnú munkát írt már jó külföldi művek nyomán. E mostani kötetét folytatja azokat, s kiegészíti a világhódító nagy birodalom ismeretét é azon hatalmának részletes leírásával, mely legjobban fentartotta dicsőségét. A költszet, az irodalom őri legfényesebben Róma emléket. A könyv hat fejezetben foglalja össze: «A nevelés befolyása az irodalomra», «Az Augustus korabeli remek költszet befolyása az irodalomra», «A monarchia politikai állapotainak befolyása», «A költők anyagi helyzete», «Dilettantizmus a költszet terén», «A görög sophistika befolyása az irodalomra». A tanulmányos könyv Nagy-Várán jelent meg, s ott rendelhető meg egy firtal a szerzőnél.

ESTÉLY-RUHA.

«Marina» ezimel Gunter A. C. amerikai frótló két kötetes regény jelent meg a Singer és Wolfner-é kiadásában, mint az Egyetemes regénytár legújabb két kötete. Tárnya a korzika nép életéből van merítve, melyet Gunter elevenen, érdekesen jellemez. A két kötet ára köve 1 forint, és Szigethiné-Szalay Erzi fordította.

Folyóiratok. Az «Élet» januári füzében Jancsó Benódek érdekes emlékeztet közöl azon romániai emigránsok és Kossuth érinkeztéseiről, a kik a szabadságharc alatt a magyarság s a románok szövetségét akarták létrehozni. Berzik Árpádnak «Egy ábránd» című drámai aprósága, melyet az ősszel tetszéssel adtak a nemzeti színházban, itt jelenik meg először. Katona Lajos a karácsonyi ünnep történetéről emlékezik meg, Pápai Károly egy szibériai karácsonyról, melyhez saját útjában nyerte a tapasztalatokat. Garin Vsevolod orosz novellája «A páma», közgazdasági szemle, könyv-bírálat stb. egészíti ki a füzet tartalmát. — A «Petőfi-múzeum» a Petőfi-re vonatkozó adatokat gyűjtő folyóirat (megjelenik Kolozsvárt) ötödik évfolyamát fejezte be. Tartalma: Petőfi tábori levelei 1848/9-ből. Bem hadi jelentése a «Honvéd»-ben. A kortársak bírálatai Petőfi műveiről. Egykorú megjegyzések Petőfi műveiről 1848-ban. Vonatközösok Petőfi-re. A «Petőfi-múzeum» előfizetési ára egy évre 2 firt 50 kr. — Az «Athenaeum» filozófiai, széptani és államtudományi folyóirat, melyet az akadémiá kiadásában Pauer Imre szerkeszt, új füzetének első cikkében Renan jelentőségét tárgyalja. Lajka Károly, Meltz Oszkár, Palagyi Menyhért, Nagy Ernő, Várnai Sándor írtak még cikkeket a füzetbe.

«Ellenzéki arcképcsarnok» ezimel Szeless Adorján oly vállalatot indított meg, melyben az ellenzéki parlamenti tagjait és parlamenten kívüli harcossait akarja bemutatni arcképekben. A vállalatot 12 füzetre tervezi, mindenikben 20 arcképpel. Az első füzetben Kossuth nyitja meg a sort, s következik függetlenség-párti és nemzeti-párti képviselők. Előfizetést az egész folyamra 12 firt.

A műcsarnok kitüntetett művei. A műcsarnok teli kiállításának jutalmazandó művei fölött e hó 8-án döntöttek a pályabírók. Az állami arany érdmet, mely magyar művészt illetett volna, tavaly nem adták ki, s így most három érem volt oda ítélendő: egy-egy arany érem hazai és külföldi művészeknek, a tavalyról maradt érem pedig korlátozás nélkül magyar vagy idegen művészek. A jury a tavalyi érdmet idegen művészek ítélte oda, s az idei éremre méltó magyar művészt ismét nem talált. A külföldieknek szánt aranyérmeket Butti olasz szobrász és Hans Bartels képiro vizik el, az első életnagyságu bronzszobrával: a «Bányász»-szal, a másik «Hullám-törés» című festményével.

A jutalmak odaítélése titkos szavazással történt. A képzőművészeti társulat ezerforintos díját egyhangú szavazással Fadrus János fiatal szobrászunk «Krisztus a keresztfán» szép szobra nyerte meg. Egyhangulag ítéltek oda a Ráth-féle 300 firtos díjat is Pálkai Béla «Bégető kos» állatképének. A vízfestményekre kitűzött Esterházy-díj pályabírósa is egyhangulag Nádler Róbertnek ítélte oda a díjat «Mocaras Balaton-part» című művéért. A Műbarátok 1500 forintos ösztöndíjánál az első szavazásnál Grünwald Bélára 3. Veress Zoltánra 1. Zemplényi Tivadarra 1. és Mark Lajosra 1. szavazat esett. A második szavazásnál Grünwald Béla 4. Zemplényi és Veress egy-egy szavazatot kapott s így Grünwald lett a Műbarátok ösztöndíja, nem egy festményéért, hanem a haladásért, melyet képei feltüntetnek.

Az operaszínház bevételei. Egyik lap azt írta, hogy az operaszínház idei bérlete 25,000 firtal kevesebb, mint tavaly volt. Ezzel szemben hivatalosan kijelentik, hogy az áprilisz tartó színházi év bérletének eredményéről még nem lehet szólni, eddig csak 14,298 firt a különbség. Az intendatúra szerint az idei bérlet épen a kedvezőbbek közé tartozik, mert januárig már 87,717 forint gyűlt be: 1889-ben 88,781 firt volt; a tavalyi bérlet jövedelme pedig 102,015 firtot tett.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia január 9-iki ülésén Pulszky Ferenc elnököl, s az első felolvasó Márki Sándor levelező tag volt, ki székfoglalóul «Pérolázás» ezimel monografiájából olvasott fel részleteket. Valóságos munkásforradalom volt az, mint előbb a Dósa-féle, vagy mint legújabbban a békésmegyei. 1735-ben tört ki s a túlságosan meg-növekedett birtokok ellen irányult. A határvidéki rizek és a magyar kisbirtokok közel 11,000 kilométernyi területen lázadtak föl. Az eset tanulmányt a politikusoknak ajánlotta figyelmükbe a felolvasó, Czobor Béla olvasta föl ezután Gerece Péter pécsi tanárnak (vendég) dolgozatát olasz és német művészi restaurációkról, tekintettel a pécsi domra.

Széchenyi-ünnep az akadémián. A tud. akadémia január 15-én Széchenyi emlékeztetőre ünnepet rendez, melynek programja a következő.

Elnöki beszéd, elmondja báró Eötvös Loránd akadémiai elnök. Ezután az első osztály elnöke, Zichy Antal tart megnyitó beszédet, mire Beothy Zoltán olvassa föl «Széchenyi és a magyar költszet» című tanulmányát. A díszülés előtt leleplezik az akadémia palotáján elhelyezett emléktáblát.

A Petőfi-társaság nagygyűlése. A Petőfi születésnapját követő január 6-iki ünnepet tartja meg évi nagygyűlést a költő névvel viselő szépirodalmi társaság. Az idén Petőfi hetvenedik születésnapja volt már, a Petőfi-társaság pedig a 17-ik közgyűlésre jött össze. Az akadémiá dísztermét nagy közönség foglalta el. Jókai Mór és Komócsy József elnökök, Szana Tamás és Endrődi Sándor titkárok ültek az elnöki asztalnál, s a gyűlést Komócsy József nyitotta meg rövid, lelkes beszéddel.

Endrődi Sándor olvasta föl az évi jelentést, szomorún emelvén ki, hogy a nagy közönségnek nem volt a múlt évben egyetlen krajczárja sem a társulat vagyonának gyarapítására. Felsorolta az üléseken tartott felolvasásokat, s említette, hogy Jókai ötven éves írói jubileuma megülésére a társaság megtette az előkészületeket, hogy ez az ünnep országos legyen. Az ünnepély szeptemberben lesz s az alkalomra egy «Jókai-albumot» is szerkesztenek. Meleg hangon emlékeztet meg Törs Kálmán haláláról s üdvözölte a helyébe választott Pósa Lajost. — A jelentés után Jókai Mór állt a felolvasó asztalhoz, hogy az ő ere-

deti és gazdag szellemében szóljon ismét Petőfiről, s vele kapcsolatban a negyvenes évek viselőitől, divatáról. Petőfi magyar ruhában járt, sokszor a feleséki nótárius módjára; nyakravalóval nem lübelődött, kemény gallérját széthajta, nyitra viselte, a mi nagyon jól állt neki. Mellesken odavetve, a negyvenes évek más frónai viselőit is leírja. Elbeszéli, hogy Petőfi mint vette a kritikusok megjegyzéseit: nem haragudott, csak írta tovább verseit. Midőn azonban nagyon bántották, akkor ellenkítikát szerkesztett «Császár Ferenc és hasonmái» ellen. A közönség hosszan tapsolta ezt az érdekes felolvasást. — Gróf Zichy Géza következett utána, ki «A lámpalázról» adott elő mulatságot, adomazszerű apróságokat. Színházi intendáns lévén, úgy érzi magát, mint az apa, a kinek leánya próbát énekel: neki sok leánya és fia énekel naponként az operánál és a nemzeti színház-nál. De mint intendáns egyebet is tapasztalt: a fiatal kritikus lámpalázat, a kinek olyan dologról kell írnia, a mihez nem ért. — Ábrányi Emil «Mi a haza» című költeményét szavalta el, melyben az apa megkötö mesében szól a hazáról és hazaszeretetről. Tetszést aratott vele, úgy szintén Jakab Ödön «A fia haza jön» című költeményével, melyet Bercesényi Béla olvasott föl. — Pósa Lajos új tag «A halász és királyi» ezimel dolgozott föl patogó versekben egy népmesét gyermekmesévé. — Az ülés végére két elbeszélés maradt, az elbeszélő irodalom két kedvelt írójától. Herczeg Ferenc «Gyurkovics Sárika» elbeszéléséről tapokban nyilatkozott a hatás: Rákosi Viktor «Princz Boriska házmester kisasszony»-án (a kinek rozszant zongorája és nagyon hamis hangja van) sokat nevettek. — Ulás után lakomára gyűltek össze az «István főherceg» fogadóban, a hol sok toaszt hangzott, s Jókait többen felköszöntötték.

MI UJSÁG?

Királynéknak Spanyolországban. Erzsébet királyné Spanyolország több részét meglátogatta. Granada mór emlékeit nagy érdekléssel szemlélte meg s aztán Malagába utazott. Híre járt, hogy utközben veszedelmes kalandja volt rablókkal, de ebből egy szó sem igaz. Malagából a királyné yachtján Cadixba, onnan Lisszabonba, innen pedig Madeira-szigetére utazik. Gibráltárból e hó 11-ikéről jelenti egy távirat, hogy a királyné yachtja elhajózott a sziklafok előtt, a nélkül, hogy kikötött volna. — Madridi udvari körökben biztosnak mondják, hogy Erzsébet királyné, Cadixból Aranizuebe megy, a hol a spanyol régenskirálynéval találkozik. Később Madridba utazik a felségess asszony, hogy a legszigorubb inkognitóban megtekintse a spanyol főváros nevezetességeit.

Ferencz Ferdinánd főherceg Indiában. A világjáró főherceg Ceylon szigetéről Kalkuttába megy, hol az angol hatóságok fogadják, s díszbeled lesz a kormányzónál; az osztrák-magyar alattvalók fogadtatása az osztrák-magyar hadihajón, a nyilvános intézetek meglátogatása, a benszülöttek (vautchok) vívó- és fegyvergyakorlatának és nemzeti tánczának megsejtelése, végre kirándulás a Himalayába, hol Darzsilinget is meglátogatja a főherceg. Itt van Kőrösi Csoma Sándor sírja.

Margit Zsófia főhercegnő, mielőtt e hó 24-én oltár elé lépne Albrecht württembergi herceggel, e hó 21-én délelőn ő felsége jelenlétében írja alá a trón iránti igényeiről való lemondását. Az esküvőn jelen lesz II. Vilmos württembergi király is, ki a lakodalmi ünnepélyek után rövid látogatást tesz Pozsonyban, hogy megtekintse a nevével viselő 6-ik huszárezredet.

A menyasszony kelengyéjét a napokban közszemlélre állítják ki, s ebben bizonyára feltűnő fog okozni a menyasszonyi fátyol, melyet a szülők: Károly Lajos főherceg és Mária Terézia főhercegnő az Ercezség-csipke szövénél rendeltetett meg, hol szégyen, földhözragadt népek kultiválják a csipke-csopangót ezt a filigrán fajtáját. A főhercegi pár csupa humanizmusból rendelte itt meg a drága darabot, abból a némes okból, hogy az ottani csipkeipart emelje. A kik látták, csodálatos szépségnek mondják a főhercegnő fátyolát, mely a menyasszony anyjának, Mária Terézia főhercegnőnek is annyira megtetszett, hogy a munkásnőket a díjon kívül külön jutalomban részesítette.

Nyitra új püspöke. A hivatalos lap e hó 11-iken közölte, hogy Bende Imre beszercebányai püspök nyitrai püspökké nevezetett ki. Bendét 1886 vége felé neveztek ki beszercebányai püspökké, hol erőlyesen teljesítette az egyházi kötelességek mellett a hazafini kötelességeket is, melyekre itt ép úgy szükség van, mint szükség lesz Nyitrán is.

Ünnep a jégén. A kemény hideg nagyon kedvez a korcsolyázóknak. Van is a fővárosban most annyi a korcsolyázók. Van is a fővárosban most annyi a jégpálya, a mennyi még egyszer sem. Üres telkek

és több helyen készítettek a vízvezeték segélyével. Egyik nagyobb új jégpályáját a tisztviselő-telepen rendezték be, villamos világítással. A budapesti korcsolyázó-egyesület pedig e hó 15-iken fényes jégünnepet rendez a városi légi taven.

Hóbb, jégből palota épül, mely Hófeherke vára lesz, s ott lakik gúnyjait és udvarhölgyei (Hóhelyek) őrzetében. De Karneval herceg hadseregével megostromolja a várat, kiszabadítja Hófeherkét, szánkára ültetik, s nagy menetben körüljárják a jeget. Hófeherke szánját jeges medvék vontatják s a gnómok és Hóhelyek egész tábora veszi körül. Közben jó korcsolyázók párosával, négyesével, nyolcasával vonulnak föl. A menetben lesnek udvarmesterek, heroldok, zászlósok, jelmezes tarka csoportok, udvari bolondok csörgő sapkákkal, gigerlik. Az ünnepély esti félhat órákor kezdődik. A jégpályán a vár az ostrom előtt ki lesz világítva. Ostrom alatt dobálják a rakétákat ki s befelé. Ezután a hittérben a régi korcsolyázók lesk kitüntetve, a huszonöt év előtti deszka bódé, mely leég és aztán az új tünik elő teljes világításban. Növelni fogja az ünnep érdekességét a vendégeknek jelentkező bécsi korcsolyázók külön mutatványai és a budapesti mikorcsolyázók produkciói. Az ünnepet tűzijáték fejezi be. A néző közönség számára tribünök állítanak, s megleltő kályhákrol is gondoskodtak. Az ünnep után a Hungária-fogadóba vonulnak társasvacsorára, erre pedig táncz következik.

A farsang. Az idei farsang alig tart négy hétig; február 14-iken már húshagyó kedd. A járványos idők közepette a tánczvigalmakat rendező jótékony egyesületek és különböző társaságok tájékozni sem tudták eléggé magokat, hogy tarthatnak-e bált. A járvány azonban immár megszűnt, s a farsang elég élénknek ígérkezik. Eddig lezajlott már (e hó 14-én) a jurista-bál. A többi bálók sorrendje eddig így van megállapítva:

Jan. 15-én a jőzsefvárosi kör családi estélye saját helyiségében. — 18-ikán: Kereskedők tánczestélye a terézvárosi kaszinóban. — Tourista-bál a redoute-ban. — A zeneművész-kör estélye az Európa-szállodában. — 19-ikén: Művészestélyllyel egybekötött tánczvigalom a hatodik-hetedik kerületi körben. — 26-ikán: Jogász-tánczestélye a VI—VII. ker. körben. — 28-ikén: Építő iparosok bálja a vigadóban. — 30-ikán: Protestáns bál. — 31-ikén: Kereskedelmi bál a VI—VII. kerületi körben. — Február 2-ikán: A budai izr. négyelet bálja a VI—VII. kerületi körben. — 4-ikén: Athléta-bál a vigadóban. — 8-ikán: «Hunnia» magyar bicyele-klub bálja a VI—VII. kerületi körben. — 9-ikén: A magyar tisztviselők orsz. egyesületének hölgyestélye, (hatvani-utca 4.). — 20-ikán: Medikus-tánczestélye a terézvárosi körben. — 21-ikén: A tornász ifjak körének bálja a VI—VII. ker. körben. — A kalikó-bál (január 22.), melyet a budapesti első gyermekmenhely egyesület rendez, a terézvárosi kaszinó összes helyiségeiben lesz. — A pestmegyei bálra a főispáné, Beniczky Bajza Lenke úrhölgyet kérték föl háziaszonynak. Zseny József megvele eljegyző az idei bálra is ír új «Pestmegyei csárdást».

Than Károly tanár mint főrendiházi tag. Jeles vegyészünk, Than Károly egyetemi tanár főrendiházi taggá nevezetvén ki, mikor e kinevezés és a szünidő után először jelent meg e hó 10-iken tanítványai közt, ezek zajos ovációban részesítették. A lelkesült éljenzés után az ifjaság nevében Csiky János orvos-tanhallgató üdvözölte. Than Károly megköszönte az ünnepelést s bízottotta a hallgatókat, hogy őrizze meg a tudományok iránti lelkesedést s igyekezze hasznos tagja lenni a társadalomnak.

Az aradi ereklei-múzeum megnyitása. Az aradi szabadságharcz ereklei-múzeum bizottsága legutóbbi ülésén Varjassy Árpád tanfelügyelő, mint elnök, örömmel jelentette, hogy a színházépületben a bizottság rendelkezésére bocsátott kilenc szobában huszonhat nagy üvegsekrény érdekes emléktárgyakkal egészen megtelt. A bizottság elhatározta, hogy a múzeumot március 15-én hivatalosan megnyitja. Az Irányi Dániel ravatalára küldött koszorúk is az aradi múzeumba kerülnek. Fényes Dezső tanár indítványára elhatározta a bizottság, hogy egy érdekelte szolgáló történelmi folyóiratot fog kiadni.

Az olasz királyné és a magyar népdal. Az olasz királyné előtt Twa Terezina a római «Circolo artistico» hangversenyén több magyar népdalt játszott. Ezek a királyné annyira elbájták, hogy udvarhölgye által külön is kifejeztette elismerését a művésznőnek, ki egy párszor Budapesten is hangversenyzett s ekkor ismerkedett meg a magyar népdalokkal.

A versenylvágás és az állatvédők. A budapesti állatvédő-egyesület közgyűlése dr. Szalkay indítványára mely sajnálkozást fejezte ki a nagy állatkínzás felett, mely a bécs-berlini versenylvágáson történt, a mennyiben a versenyzők legnagyobb

része csak arra gondolt, hogy mielőbb célhoz érjen, ha agyonlovagolt lóval is. Egyszermind ellismerő okleveleket szavazott meg az egyesület Miklós Aladár huszárfőhadnagynak és Halley Miksa szekerészkapitánynak, a kik kímélték a verseny alatt lovaikat.

— Ajánlkozás. Megnyerő külsejű, jó modorú és kitűnő rábeszélőképességgel bíró, megbízható, intelligens utazó ajánlkozik, a ki e téren úgy hivatott-sága, valamint fáradszatlan ügybuzgalma által a leg-szebb eredményt képes felmutatni. Szíves ajánlatok a «Szorgalom és becsületesség jutalma» című alatt e lapok kiadóhivatalába küldendők.

— Hirdetéseink között olvasható a Lechner-féle zsirpor ajánlást találják. Nem felesleges a figyelmeztetés alkalomból, hogy e híres árut csomagolás és egyéb külsőségekben nagyon utánozzák, mely utánozatok azonban többnyire értéktelen tartalmat rejtnek magukban. Ennélfogva a csejgre és védjegyre különösen ügyelni kell és határozottan a Lechner-féle zsir- vagy hermelin-por kéréndő.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

egyes évre előre negyedévre
A Vasárnapi Ujság — — — firt 8.— firt 4.—
A Világkrónikával együtt — 10.— — 5.— — 2.50
A Vasárnapi Ujság és — — — 12.— — 6.— — 3.—
Politikai Ujdonságok — — — 14.— — 7.— — 3.50
Osupán a Politikai Ujdonságok — — — 5.— — 2.50 — 1.25
A Világkrónikával együtt — — — 7.— — 3.50 — 1.75

A „Politikai Ujdonságok”
újabb mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

A „Politikai Ujdonságok”-hoz, «Magyar Gazda» ezimű, kéthetenként megjelenő gazdasági és kertészeti lap is van csatolva s ezen felül rendkívüli mellékletekkel is bővítve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ívre terjedő tartalma.

Az előfizetéseket a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

A közelebbi napok alatt elhunytak: INCZE JÓZSEF, Szolnok-Dobokamegye volt alispánja, élete 73-ik évében, Kolozsvárt. — OSZGÖVICH GUSZTÁV, horvát nagybirtokos s köztisztviselőben élt férfiú, 78 éves korában, Klokoveczén. — KANITZ BÉLA, a «Zala» ezimű politikai heti lap volt szerkesztője, Nagy-Kanisán, 30 éves korában. — UDVARDI SÁNDOR, törvényszéki jegyző, Fehérvármegyében, 36 éves, mint tollforgató és rajzoló is kitűnt: a «Borsszem Jankó», «Bolond Istók» nem egy sikerült rajzot közöltek tőle. — VARGASSY GYULA, ügyvéd, Vasvármegye t. főjegyzése, 46 éves, s a szt. gotthárdi sirboltban helyezték örök nyugalomra. — CSERGÉY ISTVÁN, Aszód város nyug. jegyzője, Eperjesen. Csengye Gusztáv eperjesi tanár édesatyját vesztette el benne. — JALOSVICKY ISTVÁN, Pestmegyei tiszteletbeli szolgabírája, megbízottági tag, Nagy-Körösn. — HOMONAY ISTVÁN, tanító, Nagy-Körösn; az elhunyt 40 évig működött a tanítói pályán. — KERNER JÁNOS, képméni tanító, 64-ik évében. — SAUER KÁROLY, rózsahegyi m. kir. sőtárnok, 58 éves. — SCHEUCHER FERENCZ, kuriai írodatiszt, tartalékos honvéd főhadnagy, 46-ik évében, Budapesten. — KISS GYULA, a magyar államvasutak felügyelője, 64 éves, Budapesten. — PÉTRICH LAJOS, balaski földbirtokos, Gelsen.

Gróf HARMONCOURT FÉLIXNE, szül. László Marianne, Thurn-Taxis Egon herceg mostoha leánya, alig három évi házasság után, 25 éves, écsaki birtokán. — JULI JOHANNA, k. a. Szalavszky Gyula trencsénai főispán nejének unokahúga, Boszniában, hol fivere, (konzulsági hivatalnok) körében időzött. — KROMPECHER GYÖRGYNÉ, szül. Alexi Mária, 85 éves, Besztercebányán. — GÜNSCHER EMILIA, az aradi zenekiskola képzett tanárnője, 25 éves korában, Aradon. — RAFFEL ANNA, Königmayer Károly cz. püspök, 26 éves unokahúga, Szombathelyen. — KOVÁCS SAMUNÉ, szül. Balázs Karolina, 54 éves, Deesen.

Szerkesztői mondatváltók.

Meddő harcz. Ha kezdő munkája, figyelemreméltó; néhol nemes, emelkedett hang szólal meg benne, de lépten-nyomon érezük, hogy a szerző ereje mennyire nem áll arányban a tárgy nehézségével.

Nem pillanat szűlte. Elégedetten. Az előbbi szászor elmondott dolgokat mond el szégyenedikszor, nem valami nagy szerencsével. A másodikban jóval több az eredetiség, csak az a kár, hogy nem vers, hanem — rimes próza.

Szeretlek. Elhagyott. Miért. Nagyon gyöngye kísérletek.

BUDAPESTI CZÉGEK.

KOLLERICH PAL ÉS FIAI
első magyar 4999
sodronyszövet-fonat és
szitaárny-gyára
IV., Ferenc József-rakp. 21.
Ajánlja számos kiállításon első
díjakkal kitüntetett gyártmánya.

CALDERONI ÉS TÁRSA
(Látszereszek.)
Látszeres raktára váci-utca 30. szám.
(Eszközök és társzeresek raktára):
Kis hid-utca 8. szám.
BUDAPESTEN.
Árjegyzék kívánatra bérmentve, ingyen.

KILIÁN FRIGYES
m. kir. egyetemi könyvtáros,
IV., váci-utca 30.
A magyar, francia, angol és német
irodalom dús raktára. — Dicsmü-
vek. — A világirodalom remekiről. —
Építészeti és technikai munkák. —
Imakönyvek stb. 5001

KÖZPONTI
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV. TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utca 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindenem érték-
papirokat és pénznemeket.

Fájós lábakra
ajánlom készítményeimet
GERŐ ADOLF
cipész mester
V., Fűrdő-utca 2. sz.
Dianafűrdő-épület.

HÜTTL TIVADAR
es. és kir. udv. szállító.
Az ország legnagyobb
porcellán-raktára
BUDAPEST,
Dorottya-utca 14. szám.

SCHOTTOLA ERNŐ
Budapest (Foncière-palota).
Legnagyobb raktár 5016
férfi- és női esőköpenyekben,
gumiczipókban, oszmákban és nadragvédőkben stb.

Toronyórákat
legelőnyösebben, legújabb és legjob-
ban készíti: 5002
Mayer Károly L.
órágyára,
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzékek bérmentve.

Egyházi mise-
ruhák és sze-
rés, társulati
színdísz, tem-
plomilobogók
a legelőnyösebb
árú a legm.
árj. árjegyzék
kivételben, valamint a ruhák kiké-
szítését (montrozását) **GAVORA**
József-nél váci-utca 17. szám.

A legkitünőbb magvak
MAUTHNER ÖDÖN
magkereskedésében
Főüzlet:
Andrássy-út, 23. sz. **BUDAPEST**
Fióküzlet:
Koronaherceg-u., 18.

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára Mosonban
Legjobb és legelőnyösebb sorvető-gépek,
már is 12,600 példányban elterjedve.
Mindennemű gazdasági gépek nagy választékban!
Főraktár: Budapest, VI. ker., váci körút 21-ik szám.

GRÖBER LAJOS
kosár-fonódója,
IV., Kigó-u. 6.
Hanggyártók
munka-eszközök
stb. nagy választé-
kban.
Képes árjegyzékek bérmentve.

SZELNÁR JÓZSEF
UDV. SZÁLLÍTÓ
VIRÁG-CSARNOKA
BUDAPESTEN. 5008

VÉRTESSI SÁNDOR
udv. illatszertár „Vénushoz”
Krisztof-tér 8. sz. a. Budapesten.
Ajánlja gazdagon felszerelt illat-raktárát, mindennemű angol és
francia illatszereket, hajkenőcs, olaj- és szappan-neműket,
ugyanígy nagy választékban bel- és külföldi toalettcikkkeket.

TESTORY ÉS FIA
csak váci-utca 24.
ajánlják dúsgazdag diszmuárú-raktárakat
a legelőnyösebb árak mellett.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

SCHACHNER JÓZSEF A.
Budapest, Nádor-utca 15
Kétszersült-, biscuit-, tea-süte-
mény-, Graham-kenyer-, torta-
és salátá-cukorka-gyára.
Vidékre megrendelések jutányosan
eszközöltetnek. 5048

Münchmeyer C.A. és Tsa
china-csüzt áru raktára.
Képes árjegyzék kívánatra
bérmentve és ingyen.
BUDAPESTEN
IV., váci-utca 11.

KLÖSZ GYÖRGY
MŰSZAKI MŰINTÉZETE
Budapest, IV., Hatvani-utca 18. sz.

BÜVÉSZET
könyvem egyszeri átolvasása után,
már az első napon tarthat, még a
legelőnyösebb ember is, feltűnő
belső buvási előadás, előadás-
let és költség nélkül. A könyv
világíró buvási által előadott 80
rövidkivétel megfogó mutatvány tar-
talmaz s minden mutatvány rajzok-
kal van ellátva. — A könyv ára bér-
mentve 1 forint. Kivonatoláson
küldök bármely. A buvási előadás
személyes oktatást is adok.
Budapest, Kertész-utca 35. sz.
5041 **Friedmann Simon.**

TÉA, RUM
és
COGNAC!
3 üveg 1/10 *** --- 5 frt
5 liter cognac --- 8 frt
11. Jamaica-rum, 1/10 kilo kar-
ván-téa eredeti kínai-doboz-
ban, 1 kilo fin. vörös téa-süte-
mény, 1 üveg 1/10 *** cognac,
mindössze 6 frt
és pedig bérmentve, csomagol-
ás és szállítással együtt,
Sárkány Józsefnél,
Budapest, Erzsébet-körút, 54.

Legmagasabb
PÉNZ-KÖLCSÖNÖK
SORSJEGYEKRE
és egyéb
ÉRTÉKPAPIROKRA
előzőben mint bárhol kaphatók
KORMOS GYULA
és TÁRSA
bank- és váltó-üzletében,
BUDAPEST,
V. Dorottya-utca 5. szám.

NAGY IGNÁCZ
pinczefelszerelési cikkek üzlete
Károly-körút 9. sz. a.
Nagy raktár: dupla erős
palackokban, parafaduga-
szok stb. Képes árjegyzék
kívánatra bérmentve.

Az 1890. XIV. törvényozikk alapján létesített
MAGYAR IPAR- ÉS
KERESKEDELMI BANK-
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V., nádor-utca 4. sz.
Teljesen befizetett részvényitőke 5,000,000 frt.
V-VI. ker. fiókosztály VI-VII. k. fiókosztály
Podmaniczky u. 2. Teréz-körút 2.
(Váci-körút sarkán.) (Király-utca sarkán.)

Fénykép
műtermek
DIVALD KÁROLY FIAI
hatvani utca 1. szám.

Kések, ollók, beretvák
felfűzött kezesek mellett legelőnyösebb
gyári áron
Schuberth János P.
kéményes és kőszűrő m.
Budapest IV. Gránátos u. 3.
Hatvani u. sarkon.
Javítások és vidéki megrendelések
gyorsan teljesítetnek.

FOGAK
darabja 1 forint 50 kr.
APFEL fogműtermében
Budapest, Erzsébet-tér 10. szám,
Deák-tér sarkán.

!!Nincs többé köhögés!!

MELL- ÉS TUDÓBAJ ELLEN!
Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpát Növénykivonata.
Egy üveg ára használati utasítással 75 kr.
Czukorka 1 dobozzal 35 kr. Egy csomaggal 1 csomag 20 kr. **Tea** 50 kr. kis 25 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménytel
használati köhögés, rekedtség, ka-
tarhus, köhögés, nátha (in-
fluenza), szárazság, tüdőgyul-
adás stb. ellen.

!!Nincs többé fejfájás!!
D. Götz
„Migraine-pora”
huszonöt év óta egyedülálló, ideges,
reumatikus, sőt gyomorból származó
fejfájás ellen a legjobb siker-
rel használtatott, mit több ezerre
menő köszönetnyilvánítás bizonyít.
Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR
és Baross Gáborné ó exzellenziájára feltűnő ered-
ménytel használati. Egy doboz ára használati utasítással
2 frt. 1 kis próbá-doboz 1 frt. Eredetiben kapható **Fáykiss**
József nagy **Krisztof**-hoz címzett gyógyszerárában
Budapest, V. ker. **Török József** gyógyszerárában,
Király-utca. — Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

LATZKOVITS A.
(Budapest, váci-utca 22)
specialis készítője jó szabású férfi-ingeknek
dús választék francia és angol férfi-divat-
és finom szövött áru cikkekben.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent
és minden könyvtárban kapható:

MAGYAR-HORVÁT
és
HORVÁT-MAGYAR
SZÓTÁR.
Közhasználatra összeállította
SPICER MÓR.
I. RÉSZ: MAGYAR-HORVÁT RÉSZ.
Ára füzve 2 frt.
A II. vagyis horvát-magyar rész 1893 febr. hóban jelenik meg.

A karnevál idejére.
Bisenius Károly nagy üzlethelyisége
Bécs, I., Singerstrasse 11. szám, télelelet.
Telefon szám 4929. Árjegyzékek ingyen.

Legelőnyösebb nagyban való árak.
Legújabb kottion-rend-
jelek nagyzerű választéka
tucatja 10 krtól és kottion-
túrok 75 krtól feljebb.
Mindenféle zsánerű álarazok
és jelmez-díszek, gyapjú-sza-
kálak 10 krtól, parókák
1 frt 25 krtól feljebb.
Komikus főzők, dur-
ranó bonbonok és kottio-
lon-csokrok 4 krtól felj.
Bálszórósági és egye-
sületi jelvények, tánczen-
dek és hölgyajándékok.
Bálszórósági díszítésére
szolgáló dekorációk elad-
nak és ki is kölcsönöznek.
Trófea hangszerek papir-
kartonból, melyeken minden to-
vábbi tudás nélkül lehet ját-
szani. 12 hangszor egy zenekar
részére 2 frt 10 krtól feljebb.
Az elismert és legelőny-
való eszközölése a báli termék
díszítésének minden stílus-
ban helyben és vidéken.
Házi színházak kölcsön-
képesen való felállításának, hogy a lakostályok falaiban
kár esnek.
Szines szalon-lángok darabja 10, 15 és 20 krtól feljebb.
Magnessium, melynek meggyújtásával elektromos fény
árad a teremben. **Reflektorokkal.**
Díszítések díjmentesen és díjmentesen. A legk-
előnyösebb és fényes bálszórósági díszítések eladása.

4. SZÁM. 1893. BUDAPEST, JANUÁR 22. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre --- 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félre --- 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.-
félre --- 2.50
Külföldi előfizetésekre a postailag
meghatározott viteldij lecsatolandó.

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCEGNŐ ÉS VÖLEGÉNYE, ALBRECHT WÜRTTEMBERGI HERCEG.